

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Exkursion genom Sibirien

– Att representera den mänskliga upplevelsen av världens största landskap.

Emilia Molin och Maja Råby

Självständigt arbete • 15 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2015

Exkursion genom Sibirien

-Att representera den mänskliga upplevelsen av världens största landskap

Excursion through Siberia

-Representing the human experience of the world's largest landscape

Emilia Molin och Maja Råby

Handledare: Peter Dacke, SLU,
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Eivor Bucht, SLU,
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatexamensarbete i Landskapsarkitektur

Kurskod: EX0649

Ämne: Landskapsarkitektur

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2015

Omslagsbild: Emilia Molin och Maja Råby

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: landskap, stora landskap, representation, insamling, dokumentation, panorama, resa, järnväg, transsibiriska järnvägen, Sibirien

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Экскурсия по Сибири

15/4 |—>| **15:02 Vänster sida** Strödda stugor med färgstarka tak. Turkos, grön, röd. Tåget stannar. Rör sig långsamt genom byn. Trä och metall. Tungt, mjukt gungande, Ut på slätten. En sjö. Pölar av gyttjigt vatten mellan tuvorna. Fläckar av snö med ris och kvastar. Mur av barrträd på andra sidan sjön. Stolpar. Stolpar och linjer, ledningar. Slättland. Snö. Vatten och gräs. Björkarna knotigare. Vita knotor i det röda rishavet. Björkskog, Ris i vatten. Rött, brunt, beige, vitt och svart. Jag ser löv på marken, gula och bruna. En björk som liknar en ljuskrona eller kandelaber. Fågelbo. Fågelland. Björkar som speglas. Björkträsk, björkspegel. Röda kvastar, Fåror i leran, vatten samlas i fårorna. Ränder av gräs. Mörkbruna jordfårar i det guldgula gräslandskapet.

Экскурсия по Сибири

Exkursion genom Sibirien

- Att representera den mänskliga upplevelsen av världens största landskap.

Av Emilia Molin och Maja Råby

Sammandrag

Det här arbetet undersöker landskapsrepresentation med fokus på stora landskap. Under en resa längsmed transsibiriska järnvägen har vi, med hjälp av olika dokumentationstekniker, samlat in material i syfte att utforska för oss oprövade sätt att representera stora landskap. En metod för representation som skapar överblick och samtidigt fångar den mänskliga upplevelsen av landskapet eftersöks. Insamlingen som handling har varit central för projektet och det material som ligger till grund för arbetet är i huvudsak vårt egeninsamlade material från resan. Två olika förhållningssätt till insamlingen av material har tillämpats, ett intuitivt och ett utifrån förutbestämda regler. Inledningsvis för vi en teoretisk diskussion som problematiserar representation av stora landskap. Därefter diskuterar vi de dokumentationstekniker vi använt oss av och deras samband till projekt från andra discipliner. Slutligen återvänder vi till diskussionen om landskapsrepresentation och utvärderar dokumentationsteknikernas lämplighet för representation av världens största landskap. Vi ser en potential i att kombinera ett intuitivt förhållningssätt med förutbestämda regler vid insamling av material för att fånga olika dimensioner av den mänskliga landskapsupplevelsen. Genom att i representation föra samman olika dokumentationstekniker blir det möjligt att upptäcka andra sätt att representera den mänskliga upplevelsen av stora landskap än de vi hittills haft kännedom om.

serar representation av stora landskap. Därefter diskuterar vi de dokumentationstekniker vi använt oss av och deras samband till projekt från andra discipliner. Slutligen återvänder vi till diskussionen om landskapsrepresentation och utvärderar dokumentationsteknikernas lämplighet för representation av världens största landskap. Vi ser en potential i att kombinera ett intuitivt förhållningssätt med förutbestämda regler vid insamling av material för att fånga olika dimensioner av den mänskliga landskapsupplevelsen. Genom att i representation föra samman olika dokumentationstekniker blir det möjligt att upptäcka andra sätt att representera den mänskliga upplevelsen av stora landskap än de vi hittills haft kännedom om.

Abstract

This paper examines landscape representation with focus on large landscapes. During a journey on the Trans-Siberian Railway we have been using different techniques of documentation to collect material with the aim of studying for us untested approaches for representing landscapes. We seek a method of representation that creates dominion over and, yet at the same time, capture the human experience of landscape. The act of collecting has been central to this project and the material presented in this paper is mainly our own material collected on the trip. We have been using two different approaches for the collection of material, an intuitive one and one that has been controlled by predetermined rules. Initially we present a theoretical dis-

cussion, which problematize the practice of large-scale landscape representation. Thereafter we discuss the different techniques of documentation that have been used and their connections to projects from other disciplines. Conclusively we return to the discussion of landscape representation and evaluate the different techniques of documentation and their suitability for large-scale landscape representation. We see a potential in combining an intuitive approach to collecting material with a predetermined one in order to capture the multiple dimensions of human landscape experience. Through the combination of different techniques we see the possibilities to explore other ways of representing human experience of large landscapes than the ones that we have known so far.

Emellanåt fylldes fönstret av mötande tåg, emellanåt av bodar, lagerbyggnader, hallar, byggnader som höll på att uppföras eller rivas, ljus, mörker, baracker, staket, elledningar, ledningar som korsade varandra i oändlighet, järnskrot, våldtaget landskap, ljus, mörker, vild natur och ett mötande gammalt lok.

Ur *Kupé Nr 6* av Rosa Liksom (2012:37).

*"The violent Russian spring that seemed to begin in an hour
and was like the whole earth cracking.*

Stravinskys svar när han fick frågan
vad han mest älskade med Ryssland (Schafer,1993:21).

Förord

Detta arbete är resultatet av en resa från Stockholm till Vladivostok i april 2015.

Materialet från resan utgör underlag för vårt gemensamma kandidatexamensarbete i landskapsarkitektur vid Landskapsarkitekturprogrammet, SLU Alnarp. Vi har med arbetet ämnat utöka vår förståelse för stora landskap och undersöka nya sätt att representera dessa. Allt visuellt material i det här arbetet är vårt eget.

Vi vill rikta ett varmt tack till vår handledare Peter Dacke, för att du stöttat vår idé från början till slut och för givande samtal under hela projektet. Vi vill också tacka Marie Andersson för "rysslistan" och Calle Buddee Roos för intensivkursen i grundläggande ljudteknik. Slutligen vill vi tacka Pjotr, Natasja, Dahlia Petrovnia och alla andra resenärer som gjort oss sällskap på resan genom världens största landskap.

Two handwritten signatures in black ink. The first signature on the left is 'Emilia Molin' and the second signature on the right is 'Maja Råby'.

Emilia Molin och Maja Råby
Malmö, 26 maj 2015

<i>Stockholm-Moskva</i>		<i>Etappp 1: Moskva-Ekaterinburg</i>		<i>Etappp 2: Ekaterinburg-Irkutsk</i>	
Bakgrund	16	Komprimering av stora landskap	28	Noteringar på tidslinje	40
Mål & syfte	18			Panoramiskt fotograferande	42
Material & metod		Att representera stora landskap	30	Uttömmande text	46
Avgränsningar	19			Ljudinspelning	50
Disposition	20	Landskapsrepresentation som icke transformerande handling	32		
Läsanvisning					

Etappp 3:

Irkutsk-Vladivostok

Material vid Bajkalsjön 60

Om panoramiskt seende 66

Om känsla och detaljseende 67

Att rekonstruera
det relationella rummet 70

Malmö

Avslutande diskussion 75

Referenser 79

Panoramiskt arkiv

Tidslinje (se separat bilaga)

Teckenförklaring till tidslinje

Fotografi

Uttömmande texter

Ljudfiler

Стокгольм - Москва

Stockholm-Moskva

Bakgrund

Vi lämnar Stockholm tisdagen den 7 april. Ms. Princess Anastasia avgår från Frihamnen klockan 19.00 GMT +1. Två dygn senare via ett besök i Tallinn anländer vi den 9 april klockan 9.30 GMT +3 till hamnen i Sankt Petersburg. En resa med nattåg tar oss till Moskva och vi påbörjar vår resa längsmed transsibiriska järnvägens sträckning den 12 april klockan 16.50 GMT+3.

Transsibiriska järnvägen sträcker sig genom Ryssland, från Moskva i väst till Vladivostok vid Stilla havet i öst; järnvägssträckningens längd 9228 km gör den till världens längsta. Grunden till det här arbetet lades i den stund vi

förstod att vi båda hyste en fascination för den historiska järnvägen och det landskap genom vilken den sträcker sig – världens största landskap¹.

Kandidatexamensarbetet på landskapsarkitekturprogrammet föregås av kursen *Projekt 3 – Stora landskap*, 15 hp. Ett av kursens lärandemål är att studenten efter genomgången kurs ska kunna ”bearbeta och gestalta rumsliga och strukturella sammanhang i ett större landskapsutsnitt (Institutionen för Landskapsarkitektur, Planering och Förvaltning, 2012)”. Lärandemålet fordrar en fördjupning av den egna förståelsen för sambandet mellan olika skalor; den mänskliga upplevelsen av en specifik plats i relation till övergripande strategier för landskapets utveckling.

1 Vi har tilldelat Sibirien epitetet *världens största landskap* baserat på administrativa, geografiska och kulturella faktorer som här inte diskuteras vidare då det används för att återge en känsla av och inte en faktisk beskrivning av Sibirien. Vi är medvetna om det problematiska med definitionen då såväl *landskap* som *största* är relativa begrepp.

I slutfasen av kursen ligger tyngdpunkten på visualisering av förslagen vilket väcker frågan om hur ett stort landskap representeras och hur ovan nämnda samband hanteras i representationen. Den strategi som genomgående tillämpades på de olika förslagen som presenterades i *Projekt 3* var kombinationen av en plan över ett större landskapsutsnitt och perspektivbilder skapade i digitala program. James Corner skriver följande om landskapsrepresentation genom perspektivbilder ”The danger of pictorial representation lies in the designer making ”pictures” as opposed to ”landscapes” [...] based upon the illusionary logic of the picture plane, rather than upon the sensual arrangement of landscape form, replete with fullness of spatial, temporal and material qualities (Corner, 1992:155).”

Den kollektiva diskussion kring svårigheten att representera stora landskap som fördes under kursen väckte vårt intresse för representa-

tion av stora landskap och motiverade oss att undersöka andra möjligheter än planen och perspektivbilden. Vårt uppdrag i Sibirien utgick från följande frågeställningar:

Hur skapa överblick över världens största landskap utan att den mänskliga upplevelsen går förlorad?

Finns det några fördelar med att kombinera förutbestämda regler och ett intuitivt förhållningssätt vid insamling av material?

Lämpar sig de dokumentationstekniker vi valt för en representation av ett stort landskap?

Mål & syfte

Målet med det här arbetet har för oss varit att utöka vår förståelse för stora landskap och undersöka nya sätt att representera dessa genom en resa längsmed transsibiriska järnvägen. Vår förhoppning är att det ska uppmuntra till en diskussion kring val av representationsmetoder för stora landskap. Målet har även varit att samla in och bygga upp ett arkiv av eget material för potentiell användning i framtida sammanhang.

Material & metod

Det material som ligger till grund för det här arbetet är i huvudsak vårt egeninsamlade dokumentationsmaterial från resan längsmed transsibiriska järnvägen. Materialet består av *noteringar på en tidslinje, fotografier, ljudinspelningar, uttömmande texter, dagboksanteckningar, skisser, färgkarteringar* och *materialprover*. Insamlandet har gjorts utifrån

två olika förhållningssätt; ett intuitivt och ett utifrån förutbestämda regler. Vi har gemensamt genomfört all insamling och sammanställning av material.

Vår utgångspunkt i val av material och metod har varit att landskapsarkitektur i egenskap av tvärvetenskaplig disciplin positionerar sig i gränslandet mellan konst och vetenskap. Då vi eftersökte ett oprövat sätt att representera stora landskap valde vi att i ett tidigt skede söka oss utanför sfären för landskapsarkitektur i val av dokumentationstekniker. I valet av tekniker har vi beaktat möjligheten att genomföra två registreringar vid samma tidpunkt som vårt samarbete medför. Utöver vårt eget material har vi genom studier av litteratur fördjupat vår förståelse för problematiken med representation av stora landskap samt genom konstnärliga projekt sökt inspiration till landskapsrepresentation.

Litteraturen har vi funnit i samråd med vår handledare samt andra personer verksamma vid Institutionen för Landskapsarkitektur, Planering och Förvaltning vid SLU Alnarp samt i tidigare kurslitteratur. Källor relaterade till ljud har vi fått genom rekommendationer från en yrkesverksam ljuddesigner. Urvalet av litteratur har gjorts gemensamt men läsningen har med undantag från Corners, Harveys och Szantos (2011) texter delats upp med en person

som huvudansvarig för respektive källa. Innehållet i samtliga texter har därefter diskuterats gemensamt. De konstnärliga projekt vi refererat till är dels installationer i Malmö vi besökt under tiden för det här projektet samt verk vår handledare rekommenderat. Vi har båda tagit del av och gemensamt diskuterat samtliga verk.

Avgränsningar

Avgränsningen i landskapet utgörs dels av järnvägens sträckning och den tidtabell som styr resan. Därtill läggs vår egen kapacitet att förnimma och dokumentera landskapsupplevelsen vilken begränsas till vår vakna tid och är under påverkan av yttre omständigheter.

Arbetet gör inte anspråk på att föreställa en landskapsanalys av Sibirien varför vi inte fördjupat oss i vetenskaplig litteratur relaterad till landskapet vi studerar. Vår utgångspunkt

фотография каждый
30 минут.
университет студентка
курсовая
архитектор

(Försök att förklara att vi måste
fota var 30:e minut och varför)

inför resan genom Sibirien var den av en förstagångsresenärs vilket har fördelar för ett försättningslöst utforskande. Gini Lee skriver:

"First timers read their experience in terms of the temporal and social attitudes that they are able to pick up in a first viewing; either through personal customary responses or mediated by a

tour guide. With the coming to know [...] comes the experience, where preconceptions form and familiarity blinds. So possibly, the first walk enables open exploration through unfamiliar eyes (Lee, 2006:47)."

I uppsatsen har vi gjort en avgränsning till att i huvuddelens andra kapitel *Etapp 2: Ekaterinburg-Irkutsk* endast fördjupa oss i dokumentationsteknikerna noteringar på tidslinjen, panoramiskt fotograferande, uttömmande texter samt ljudupptagningar. Övriga dokumentationstekniker diskuteras kortfattat i relation till den teoretiska diskussionen kring landskapsrepresentation eller inte alls.

Disposition

Uppsatsens struktur följer resplanens:

Inledningen motsvarar sträckan
Stockholm-Moskva

Den teoretiska diskussion som förs i *Etappp 1: Moskva-Ekaterinburg* och problematiserar ämnet representation utgår huvudsakligen från texter skrivna av landskapsarkitekter men behandlar vissa aspekter utifrån litteratur från fälten kulturgeografi och informationsdesign.

Etappp 2: Ekaterinburg-Irkutsk fokuserar på insamlande som handling. En diskussion kring dokumentationstekniker förs och landskapsrepresentation sätts i relation till representationer hämtade från andra discipliner.

Etappp 3: Irkutsk-Vladivostok återvänder till den teoretiska diskussionen från *Etappp 1* och utvär-

derar dokumentationsteknikernas lämplighet för dokumentation av världens största landskap. Fördelar och nackdelar med ett intuitivt förhållningssätt respektive förutbestämda regler diskuteras.

Den avslutande diskussionen utspelar sig i *Malmö*.

Läsanvisning

Arbetet kan läsas på flera sätt, som en akademisk uppsats, som en reseberättelse eller som en representation av landskapet. Eller allt på samma gång. För att ta del av allt material ur vårt arkiv behöver du som läser den tryckta versionen en qr-läsare i din telefon. Du som läser digitalt kan klicka på de blå länkarna.

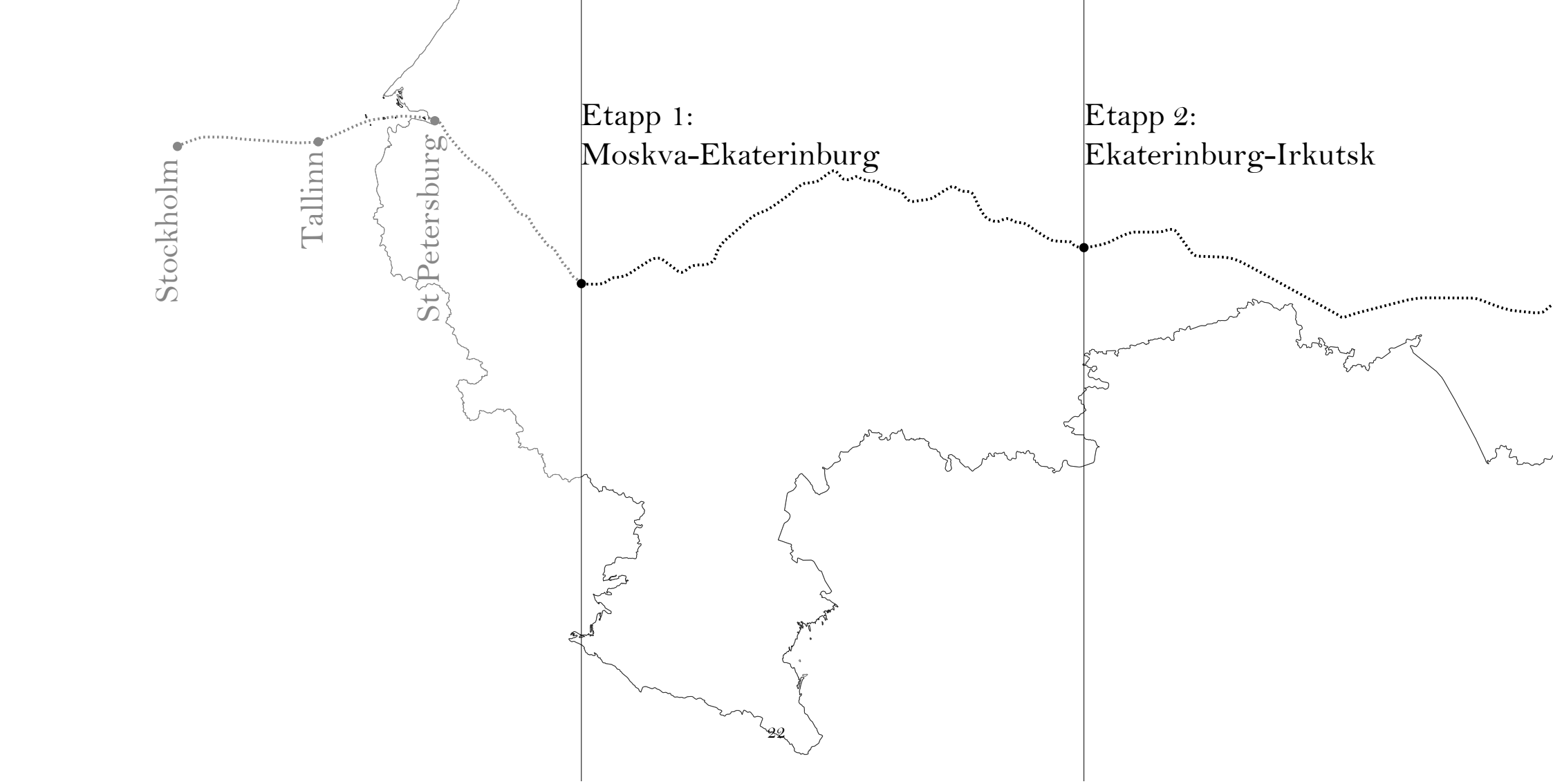
Stockholm

Tallinn

St Petersburg

Etapp 1:
Moskva-Ekaterinburg

Etapp 2:
Ekaterinburg-Irkutsk

Etapp 3:
Irkutsk-Vladivostok

Москва - Екатеринбург

Etapp 1: Moskva-Ekaterinburg

Komprimering av stora landskap

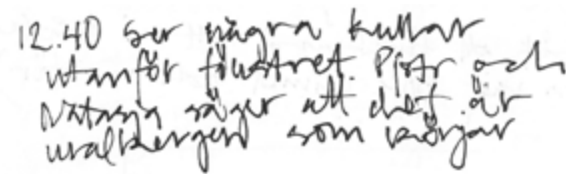
Schivelbusch (1998) skriver i sin bok *Järnvägsresandets historia* om hur den visuella upplevelsen av landskap genom resande förändrades i och med tågresandets etablering som transportmedel. Att resa med tåg på järnvägen jämfördes först med att röra sig likt en projektil genom landskapet, i brutal genomskärning snarare än i en rörelse som anpassar sig efter landytans ojämnheter och hinder, vilket varit förutsättningen för det tidigare resandet. Från att först ha ansetts totalt förinta den perceptuella upplevelsen av landskapet började man så småningom se järnvägens plana sträckning över landytan som ett synliggörande av land-

skapets topografi genom det accentuerande av dalar och berg som genomskärningen innebär.

Att resa med transsibiriska järnvägen genom Ryssland är ett sätt att komprimera världens största landskap i tid och rum och tillgängliggöra det genom en resa som, om den utförs i ett sträck, tar sex dygn. Järnvägsresandet har i det här projektet varit en absolut förutsättning för att kunna tillämpa de tekniker för insamling och representation som vi använt oss av samt för att kunna genomföra resan under en begränsad tidsperiod.

Ytterligare ett sätt att komprimera ett stort landskap är genom att flyga över det. Flygresan ger möjlighet att blicka ut över landskapet, medan järnvägsresandet möjliggör en utblick i det. Att flyga kan snarast jämföras med att studera en tvådimensionell kartbild och blir för oss undermåligt som metod att dokumentera annat än landskapets övergripande drag.

Flygresan tillgängliggör stora arealer genom att komprimera resandet i tid men omöjliggör samtidigt de flerdimensionella dokumentationstekniker vi utövat i det här projektet. Edward R. Tufte (1990) diskuterar i *Envisioning Information* transformationen av den fyrdimensionella verkligheten - det tredimensionella rummet och tidsdimensionen, till plan yta. I det inledande kapitlet formulerar Tufte följande: "Escaping flatland¹ is the essential task of envisioning information - for all the interesting worlds (physical, biological, imaginary, human) that we seek to understand are inevitably and happily multivariate in nature. Not flatlands. (Tufte, 1990:12)"

¹ Begreppet flatland baserar Tufte på Edwin A. Abbotts (1884) roman (Tufte, 1990:12). Svensk titel *Flatland*.

Uralbergen - uppkurs inte på vår
sträcka som särskilt höga landskapet
kuperat men inte bergigt.
Mannen Drushinino och Ekaterinburg
passerar vi en gå som de
igenhusen. En man sitter ensam
ute på gården och färdplan.
Mycket kallare ute (märks
på stationen i Drushinino).
Under stoppet tar vi bilder på
ärendösa rader med korvagnar.
Hundar springer löst. Vi tar bild
och färdplan landskapet och
gränsen från ett annat tag
med vad vi tror är oljeväggar.
Mannen silar solens strålar
genom ett grädis och förstärker
den lilla dystopiska stämningen.

Tufte presenterar genom olika exempel på informationsdesign strategier vars gemensamma nämnare är att de strävar efter att öka antalet dimensioner som representeras samt informationens täthet på en tvådimensionell yta (Tufte, 1990). Ett av dessa exempel diskuteras i *Etapp 2: Ekaterinburg-Irkutsk*.

Under resan har vi burit med oss en administrativ karta över Ryssland i skala 1:8 000 000 (Jana seta, 2013). Vi har använt den för att bestämma vår position i landskapet, ta reda på namn på vattendrag vi passerat samt genom pekmetoden fråga våra medpassagerare var de kommer ifrån och vart de är på väg. David Harveys diskussion kring rumsbegreppet placerar den här typen av kartbild i det absoluta rummet; ett begrepp som behandlar rummet utifrån idén om en fast och konstant struktur inom vilken allt är mätbart. En plats beskrivs genom sin position på kartan. Det absoluta rummet gör en uppdelning mel-

lan tid och rum, vilket innebär att förändringar som sker i rummet över tid ignoreras (Harvey, 2011:23). En tvådimensionell representation som söker representera den mänskliga upplevelsen av ett landskap och utgår från det absoluta rummet landar, då tidsdimensionen utesluts, följaktligen i det kartografiska flatland som Tufte beskriver.

[Lyssna på när
ett oljetåg rullar
in på stationen i
Drushinino](#)

Att representera den mänskliga upplevelsen

James Corner (1992:146) avgränsar svårigheten att representera landskap till tre fenomen; tid, rumslighet och materialitet i landskapet. Upplevelsen av ett landskap sker ofta fragmentariskt genom upprepade upplevelser över en längre tidsperiod. Landskapet förändras över tid och upplevs beroende av de omständigheter som råder vid ett visst ögonblick. Representationen kan därför inte reduceras till ett fruset ögonblick och samtidigt återge landskapets tidsdimension. Harvey (2011) berör fenomenet då han diskuterar det relativa tidrummet. Till skillnad från det absoluta rummets sker ingen uppdelning mellan tid och rum; förståelsen för rummet är beroende av tiden och platser förstås i relation till andra platser vilket resulterar i att ”[d]et blir mer komplicerat att mäta och beräkna. Det finns fler än en geometri. Den rumsliga strukturen varierar beroende på vem

som relativiserar vad. (Harvey, 2011:25).” Vår upplevelse av och våra möjligheter att dokumentera landskapet styrs av flera tidrumsliga faktorer. Tågets hastighet och tidtabell påverkar; de platser vi stiger av på och de vi passerar förbi. Förhållandet mellan dag och natt, väderväxlingar och den begynnande ryska våren är tillfälliga omständigheter men centrala i vår upplevelse varför de måste beaktas i representationen av landskapet.

Den kroppsliga förnimmelsen av de material som utgör landskapet är en central del av landskapsupplevelsen. Människan förnimmer landskapet inte enbart visuellt utan med alla sinnen. Landskapets materiella kvaliteter låter sig enligt Corner (1992) därför inte reproduceras genom enbart bild utan måste eftersökas med andra representationstekniker. Vårt val av tågresande som metod för att komprimera upplevelsen av ett stort landskap begränsar den materiella aspekten ytterligare. De material vi

vidrört samtidigt som vi färdats genom landskapet är tågets; detsamma gäller dofterna och ljuden, med undantag från sporadiska spår som letar sig in genom de öppna fönstren. En diskussion kring möjligheten att kompensera för förlusten av den materiella upplevelsen av landskapet förs i *Etap 3: Irkutsk-Vladivostok*.

Corner skriver om landskapet och dess rumslighet att “[...] its overriding bigness and sheer sense of scale [...] are peculiar to the landscape medium. The full plenitude of landscape spatial experience cannot be represented without alteration or reduction (Corner, 1992:147).” Corner syftar här inte specifikt på ett landskap av Sibiriens storlek utan på det oundvikliga i att ett landskap, oavsett storlek inte kan representeras utan att komprimeras och förenklas. Rymd är inte främst ett visuellt fenomen utan en upplevelse av landskapet som vidsträckt vilket ligger bakom svårigheten att representera det.

Begränsningarna i vår landskapsupplevelse som tågresan och fenomenen tid, rymd och materialitet utgör kan också betraktas utifrån Catherine Szantos diskussion kring paradigmet ”panorama och labyrint” i relation till rumslig landskapsanalys. *Labyrint* definieras som “[...] a distinct part of space composed of a complex network of paths that constrain movement and conceal the structure of the space, thus hindering its cognitive understanding (Szanto, 2011:157)”. Szanto vidgar begreppet ytterligare genom följande tillägg: “I will call labyrinth any moment when one’s movement is constrained and the understanding of the structure of the space is completely or partially hindered (ibid).” Tvärtemot den labyrintiska är den panoramiska upplevelsen knuten till överblick och förståelse för rummet. *Panorama* definieras av Szanto enligt följande: “I would call ‘panoramic experience’: moments of cognitive mastery of the space one finds oneself in, which involves both one’s understanding of where one is standing

in one’s surroundings and how that surrounding is spatially related to the larger environment (Szanto, 2011:159).”

Szanto (2010) förklarar att den perceptuella upplevelsen av landskap formas av förhållandet mellan det panoramiska seendet och det kroppsliga inträdet i den labyrint över vilken panorama överblickar. Det panoramiska seendet fungerar både som överblick över rummet och som inbjudan att träda in i det. En förutsättning för att ett sådant förhållande ska existera är rörelse och det är i rörelsen genom landskapet som vår uppfattning om rumslighet skapas: “The spatial reality of the world as we perceive it is actively constructed by us as mobile animal. In other words, the spatiality of the space we inhabit is a perceptual construction inherently connected to our capacity of movement, dependent both on our physical abilities and on the possibilities of movement our environment affords.”(Szanto, 2010:939). Även James Corner (1992) betonar

detta.

Till de lager av den mänskliga upplevelsen av landskap som hittills diskuterats bör även Harveys resonemang kring det relationella rummet adderas: ”En händelse, ett skeende eller ett ting kan inte förstås endast med hänvisning till vad som existerar vid en viss tidpunkt. De måste förstås som ett flödesfält som småningom antar formen av vad Whitehead kallar ’en händelse’ eller ’en permanens’. I detta flödesfält integreras det förflutna, samtiden och till och med framtiden (Harvey, 2011:28).” Till det relationella rummet hör de associationer, drömmar och minnen som väcks under resan vilka är beroende av vårt perspektiv i egenskap av förstagångsresenärer, landskapsarkitektstuderanter samt ett oändligt antal faktorer knutna till oss som individer. Harvey betonar vikten av att erkänna denna dimension av rummet trots svårigheten att beskriva den ”I det relationella rummet är det svårt eller rent av omöjligt att göra

direkta mätningar. [...] Drömmar och minnen är inte irrelevanta bara därför att vi inte kan kvantifiera och mäta deras tidrum. [...] Det relationella synsättet för oss till den punkt där matematik, poesi och musik sammansmälter (Harvey, 2011:32).”

David Harvey skriver för att sammanfatta hur de olika rumsbegreppen förhåller sig till varandra följande: ”Rummet är varken absolut, relativt eller relationellt i sig självt, men det kan bli något av detta eller allt på en gång beroende på omständigheterna. Frågan om hur man bör begreppsliggöra rummet får sitt svar genom de mänskliga praktikerna. [...] ‘hur skapas och tillämpas olika rumsbegrepp genom olika mänskliga praktiker?’ (Harvey, 2011:32).”

Landklumpar
och gräthuv

[11.28] Vi riter förbi ett fält med
sopor. Plast har lösgjort sig
från högar, blåst i väg och
fäst på buskar och så
och så.

Landskapsrepresentation som icke transformerande handling

Landskapsarkitektens yrkesroll innefattar ofta någon form av landskapsanalys i ett initialt skede av varje projekt. Landskapsanalysen ses då som en handling utförd i ett transformerande syfte för att skapa underlag för professionellt arbete med planering och byggande av och i landskap. I rapporten *Om landskap och landskapsanalys för väg och järnväg* benämner man kortfattat begreppet *landskapsbeskrivning* som en icke transformerande metod som: ”kan vara skriven, filmad, saklig, romantisk, personlig, etc. och kan ha vetenskapliga såväl som litterära ambitioner men är ofta tillkommen av helt andra skäl än de som rör landskapsplanering (Berglund *et al*, 2011:33).” Vi har valt att använda begreppet *landskapsrepresentation*. Corners diskurs om landskapsrepresentation utgår från landskaps-

arkitekturens transformerande praktik. Corner (1992) menar att landskap utifrån ett landskapsarkitekturperspektiv inte enbart utgör föremål för analys utan är något som representeras i syfte att omskapas. Landskapsrepresentation blir därigenom en transformerande handling genom vilken idéer om landskapets gestaltning förmedlas. Detta synsätt är inte förenligt med vårt syfte. Vi finner dock Corners diskussion kring komplexiteten i representation av tids-, rumslighets- och materialitetsaspekten användbar och intressant i undersökandet av dokumentations- och representationstekniker.

Gini Lee (2006) presenterar ett alternativt synsätt som bättre kan tillämpas på vår metod. Lee placerar landskapsarkitekten i rollen som curator; en roll som tar fasta på att ”ta hand om” landskapet och ingrepp i landskapet görs från en efemär utgångspunkt. Enligt Lee skiljer sig curatorns perspektiv från det normativa perspektivet inom landskapsarkitektur som is-

tället utgår från idén om arkitekten som auteur och design som permanent ingrepp i landskapet. Corners diskurs faller inom ramen för det normativa perspektivet. Gini Lees praktik kännetecknas av fyra huvudaspekter: resande, uppmärksammande som leder till samlande, arkivering och inbjudan till tillfälliga ingrepp (Lee, 2006:6). Ofta utförs dessa tillfälliga ingrepp på en annan plats än platsen för insamlandet. Kopplingar mellan Lees praktik och vårt projekt diskuteras under *Etap 3: Irkutsk-Vladivostok*.

[PAUSA](#)
[och ta en promenad i](#)
[Ekaterinburg](#)

Екатеринбург - Иркутск

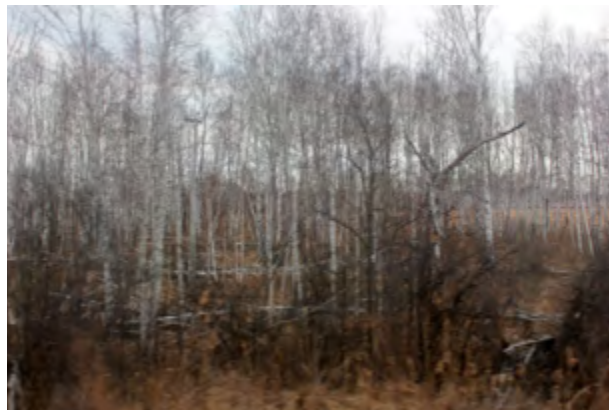
Brickner 154

varianter av
björk

Björk

Etap 2: Ekaterinburg-Irkutsk

Noteringar på tidslinje

Edward Tufte (1990:24-26) gör i *Envisioning Information* en analys av en grafisk tidtabell för en järnvägssträckning på Java railroad line. Tidtabellen innehåller information om tågens hastighet och stopp. De topografiska förhållandena beskrivs med en sektion i kombination med data om höjd och lutning. Information om varje station kan utläsas från symboler i tidtabellen. Tufte konstaterar att tidtabellen grafiskt lyckas förmedla den övergripande strukturen och mönstret av ett komplicerat och oregelbundet system. Funktionen blir den av en karta och de olika dimensioner som kombineras gör att tidtabellen dessutom frångår kartans flatland.

Vår resplan och tågets tidtabell har utnyttjats för att på ett liknande sätt visualisera olika aspekter av landskapsupplevelsen längsmed transsibiriska järnvägen. Järnvägssträckningen Moskva-Vladivostok har översatts till en linje från vilken vi utgått när vi dokumenterat landskapet (se tidslinje). Linjen representerar tågets väg genom landskapet mätt i tid och har ritats in i en skissbok med dragsspelssidor. En sida (A5) motsvarar sju timmar. I likhet med tåget utgår noteringar på tidslinjen från Moskvatid, GMT +3. Valet av tid som parameter för linjens längd är praktiskt. Med hjälp av tågets tidtabell blir det möjligt att bestämma vår position i landskapet; i varje vagn har det under resan funnits en tidtabell uppsatt med namn på stationer, tidpunkt för stopp och avstånd till Moskva angivet i kilometer.

James Corner skriver om noteringar som representationsteknik att "notation systems seek to

identify (originalets kursivering) the parts of a schema, enabling them to be reproduced, enacted or performed. They include *itinerary schedules* (vår kursivering), piano scores and dance notations (Corner, 1992:152)". Noteringar används inte i syfte att avbilda en upplevelse utan att beskriva (ett urval av) dess beståndsdelar. Det möjliggör flerdimensionell representation av upplevelser inklusive fenomen som rörelse och tid, vilket gör tekniken användbar inom landskapsarkitektur.

Ann Bergsjö, professor i landskapsarkitektur vid SLU Alnarp, har utifrån Catherine Szantos forskning utvecklat en representationsmetod för rumsliga och visuella aspekter av landskap. I kursen *Projektering och byggande av landskapsarkitektur*, 20 hp, använde vi oss av metoden i en övning på Östra kyrkogården i Malmö (Bergsjö, 2014). Under en promenad beskrevs den rumsliga och visuella upplevelsen av kyrkogården med noteringar på en cirkulär tidslinje. Infor-

mation om rummets öppenhet/slutenhet, dess topografi och gångfart genom rummet samt vyer, axlar och objekt som uppmärksammades noterades kontinuerligt på tidslinjen. Möjlighet till spontana registreringar fanns genom utrymme för skisser.

Noteringar på tidslinjen placerar vår dokumentation av landskapet i tid och rum. De kan delas in i tre kategorier varav den första hänvisar till registreringar som utförs med andra dokumentationstekniker. Både planerade och spontana registreringar noteras. Tidslinjen har således en övergripande och sammanhållande funktion för de olika tekniker vi använt oss av och fungerar därigenom som metadata.

Den andra kategorin är knuten till landskapets tidsdimension. Namn stationer och tidpunkt för tågets stopp vid dessa Registreringar av fenomen (väderlek, dagsljus, sömn, medpassagerare) som påverkat landskapsupplevelsen har note-

rats kontinuerligt på linjen.

Den tredje kategorin utgörs av noteringar om landskapselement vi uppmärksammat under resan (floder och sjöar, variationer i topografi, passager genom tunnlar). Genom den här kategorin har det funnits en ambition att med noteringar beskriva landskapet ur ett rumsligt perspektiv liknande Bergsjös metod. Noteringarna har dock inte utförts som en kontinuerlig beskrivning av rumsligheten utan fokuserat mer på landskapselement som enskilda objekt vi uppmärksammat.

Syftet med samtliga noteringskategorier är att ge en transparent beskrivning av de tidrumsliga förutsättningar som funnits för insamling av material samt att visuellt tydliggöra den sekventiella upplevelsen av landskapet som skapats av förhållandet mellan dag och natt samt vårt eget sömnbehov.

Priiskaraya
Kuzniga
Chernyshevsk Sab.
Zilovo
Ksenievskaya
Mogocha
Amazar
Yerofey Pavlovich
Urusha
Skovorodino
Taldan
Magdagachi
Tygda
Uzumun
Simanovskaya
Svobodny
Belogorsk
Ekaterinoslavka
Zavitaya
Bureya
Arkharu

Солнцевая
Шилка Пасс
Приисовая
Кузнга
Чернышевск Заб.
Зилово
Ксеньевская
Могоча
Амазар
Ерофей Павлович
Уруша
Сковородино
Талдан
Магдагачи
Тыгда
Ушумун
Шимановская
Свободный
Белогорск
Екатеринославка
Завитая
Бурья
Архара

Panoramiskt fotograferande

Szanto (2011) beskriver panoramat som den vy som möjliggör för betraktaren att orientera sig i landskapet och att förstå rumsligheten samt de komponenter vilka platsen består av: "The experience of contemplating a panorama is often a compelling one. It gives the viewer a sense of dominion over space, of cognitive understanding of the relationships between the elements that compose it and of one's relationship to them. It hovers over and beyond the viewer's reach, yet one step can suffice to transform it into accessible space, into which the viewer can enter (Szanto, 2011:159)."

Tågets rörelse genom landskapet omöjliggör för det mänskliga ögat att genom sidofönstren se förgrunden mer än som en hastigt försvinnande förnimmelse. Den djupskärpa - med förgrund och bakgrund - som kan upplevas från utblickar där rörelsen är tillräckligt långsam

går förlorad genom tågets höga hastighet. Följden blir att förmågan att förnimma landskapet utanför tågfönstret när tåget är i rörelse helt reduceras till ett panoramiskt seende (Schivelbusch, 1998).

Tvåhundraåttiofyra fotografier bildar ett dubbelsidigt panorama och en representation av landskapet längsmed järnvägssträckningen från Moskva till Vladivostok. Fotografierna är tagna enligt ett strikt tidschema varje hel- och halvtimme¹, från det att vi stigit upp på morgonen till dess att solen gått ner, och har markerats på tidslinjen med symbolen för fotografi. Kamerorna som använts är av olika modell och har olika objektiv. En Canon EOS550D med objektiv EFS 18-55mm har använts för fotografering genom vänster och en Nikon D80 med objektiv AF-S Nikkor 16-85mm genom höger

¹ Med undantag för bild 70-79 från höger respektive vänster fönster, se *Panoramiskt arkiv* samt *Etap 3 Irkutsk-Vladivostok*.

fönster i tågets färdriktning. Samma inställningar för bländare (f8), ISO (800) och slutartid (auto) har använts. Fotografierna har tagits ur en sittande persons ögonhöjd och på fri hand. Ljus, motljus, skuggor, solnedgång, smutsiga fönsterrutor, kupékamrater som suttit i vägen, kupékamrater som legat och sovit, glömska och tågstopp är alla förutsättningar som har påverkat fotograferandet. När fotografi har uteblivit eller försenats har någon av ovanstående faktorer förhindrat oss. Alla fotografier innehåller metadata om tidpunkt och kamerans inställningar (se panoramiskt arkiv).

Varje enskilt fotografi ur panoramat utgör ett fragment av upplevelsen från tågfönstret och vid en närmare studie av varje enskilt fragment kan information utläsas som i ögonblicket det skapades inte var direkt förnimbart för åskådaren. Detaljer som förbipasserat hastigt i ögonblicket framträder tydligt vid en mer ingående studie av fragmentet. I det frysta tillståndet

framträder landskapets förgrund och ger bildfragmentet ett djup, en förgrund och en bakgrund. Beträktaren får genom fragmentet en möjlighet att frångå den tidrumsliga dimension och den begränsning till det panoramiska seendet som tågets hastighet reducerar utblickarna till.

Genom att använda två kameror som registrerar fragment från samma tidpunkt i två riktningar blir det möjligt att frångå den enkelriktade upplevelsen som det aktiva seendet ut genom ett sidofönster erbjuder. Beträktat ur ett rumsligt perspektiv blir ytterligare en visuell dimension av landskapsupplevelsen tillgänglig och ger en mer utförlig beskrivning av det rumsliga sammanhanget än en enkelriktad vy. Den dubbla informationen från samma ögonblick åskådliggör även det faktum att många olika bilder av samma plats och tidpunkt är möjliga för att beskriva landskapsrummet.

Genom att sätta samman ett antal fragment i korrekt tidsföljd kan även information om förändring i landskapets karaktär förnimmas. Från slättland till skogsklädda berg, från flackt till kuperat, från eftermiddag till kväll, från klart till molnigt. Återkommande fenomen som vilken typ av vegetation som dominerar, färger, rumsligheter, markanvändning, kan även utläsas.

Vårt förhållningssätt med förutbestämda regler för vårt fotograferande har resulterat i att vi dokumenterat företeelser som annars skulle gått oss obemärkta förbi och möjliggör för nya upptäckter i efterhand genom den detaljstudie av enskilda fragment som nämnts ovan. Genom att ta fotografierna enligt ett strikt tidsschema har manipulation av fragmentets innehåll och återgivning undvikits; ledningsstolpar, mötande tåg och andra objekt som ibland blockerat vyn ut mot landskapet har dokumenterats och bidrar till känslan av rörelse genom landskapet.

Chantal Akermans *D'est* från 1993 återger en bilresa genom det forna Sovjetunionen, från Östtyskland till Moskva. Sekvenser av landskapet avbildas genom panorering; kamerans långsamma rörelse återger upplevelsen av landskapet från bilen i sammanhängande tagningar. De panoramiska sekvenserna kombineras med fasta tagningar där rörelsen skapas av de flöden som finns på den plats kameran placerats. Panoreringen aktiverar och försätter åskådaren i rörelse genom rummet medan den fasta kameran återger rörelse i rummet och passiviserar åskådaren. Genom att använda sig av sammanhängande tagningar uppnår Akerman det vi eftersträvar med vårt strikta tidsschema; landskapet återges utan manipulation genom den scen som utspelas vid tidpunkten för dokumentationen.

Tania Ruiz Gutiérrez (2015) installation *Annorstädes/Elsewhere/Ailleurs* på central-

stationen i Malmö framkallar genom videosekvenser i bildrutor som efterliknar tågfönster en perceptuell upplevelse av att resa med tåg. Liksom i Chantal Akermans *D'est* är upplevelsen av rörelse en central del av Ruiz Gutiérrezs verk. Även här är kamerans panorering långsam för att låta betraktaren hinna uppleva landskapet utanför men det som i första hand upplevs är just känslan av att försättas i rörelse; landskapsupplevelsen kommer i nästa steg av förnimmelsen. Genom vår fotografiska dokumentation längsmed transsibiriska järnvägen upplevs snarare landskapet primärt, i form av ögonblicksbilder. Rörelsen genom det är endast en abstrakt förnimmelse som kan tolkas in först då alla fragment sätts samman till ett panorama. I sin helhet är panoramat ett snabbspolande genom Sibiriens landskap men varje fragment i sig blir ett fruset ögonblick att försjunka i; det är en strävan att föra betraktaren in i tågvaggen och samtidigt ut i landskapet den rör sig igenom.

07.32 |—>| **Höger sida** (пестопан) Ett timmerskjul, en gräsbevuxen väg. Ledningsstolpar avbrutna på mitten. Avbrutna stammar, svärtade längst ner. Tätt växande lärk. elstolpar. Tre låga toppar bakom ett glest pinnhav. Grått. En slingrande bäck. Vatten. En vall med snö och grått ris. Elstolpar. Stubbar. Rött ris, pinnhav, en klen tall. Några popplar. Hjulspår, lera, små bruna sjöar bland spåren. Ett gräsfält omgivet av tät björk och lärk. Elstolpar. En järnfärgad bäck, ett rör, en plåtcontainer. En bygghjälmskiva ovanpå ett vedträd med ett ditmålat ansikte. Våt gräsmark framför tät lärk- och björkskog. En rostig skylt med kyrilliska versaler. En kub byggd av tunna trädstammar. Två avlånga grushögar. Vita stammar. Gråsvarta stammar. En stuga med nummer 7268 på. Stråk av snö, längs spåret och inne i skogen. Monotoni. Elledningar, elstolpar. Vall med ris och en storbevuxen lärk. Tunna björkar, elstolpe. Öppet fält med björkar i grupper och fria lärkar. Gräs, svart mark och vattensamlingar. Jordklumpar och grästuvor med nedåtslickade strån som luggen på mannen i vår kupé. En kilometermarkör. Ett stort öppet gräsfält! Försvinner bakom tunna lärkar. Metallsprot, resterna av en tågagn. En kilometermarkör. Björk och lärk. Fallna stolpar och stammar.

Uttömmande text

Redan på 1700-talet identifierade författaren och poeten Wolfgang Goethe ett värde i att i sin dagbok göra protokollliknande ögonblicksanteckningar utifrån det landskapspanorama som utspelade sig från en resa med häst och vagn. I en dagboksanteckning från en resa 1797 finns följande noterat: "Avresa från Frankfurt strax efter sju. På bergen i Sachsenhausen många och välskötta vinodlingar, mulet och angenämt väder. Chaussén påbättrad med kalksten. Warteskogen bakom. Trädklätrare som med rep och stegjärn bestiger kraftiga och höga bokar. Vilken by! Viltfällor intill vägen från kullarna intill Langen, måste gå sönder mycket ofta i denna flacka trakt, liksom borta vid Frankfurt; sandigt, bördigt slätt land, mycket åkerbruk men magert...sandigt..." (Goethe, 1797 se Schivelbush, 1998:49). Noteringarna var avsiktligt korta och utan poetisk intention för att återspegla det som upplevdes i ögonblicket.

Landskapsbeskrivningen på föregående uppslag är en av tjugoåttio uttömmande texter som skrivits mellan Ekaterinburg och Vladivostok. Texterna har producerats under intervaller om femton minuter, två till tre gånger om dagen. Från tågfenstret har fenomen i landskapet återgivits i text i våra respektive loggböcker och markerats på tidslinjen med symbolen för uttömmande text.

Vår teknik att dokumentera i text är direkt inspirerad av Georges Perecs (2010) dokumenterande från ett torg i Paris 1974. I boken *Tentative d'épuisement d'un lieu parisien* finns korta notiser om vad han ser från sitt caféfönster med utsikt över torget under tre dagar. I likhet med Chantal Akermans fasta tagningar i *D'est*, passiviserar och låser Perec betraktaren till ett perspektiv. Flöden av människor, bussar, cyklar och andra trafikslag samt detaljer i form av färger, bokstäver och föremål registreras i text. På samma sätt har vi haft för avsikt att

utan utsvävningar på ett direkt och avskalat sätt dokumentera de företeelser som framträtt utanför tågfenstret.

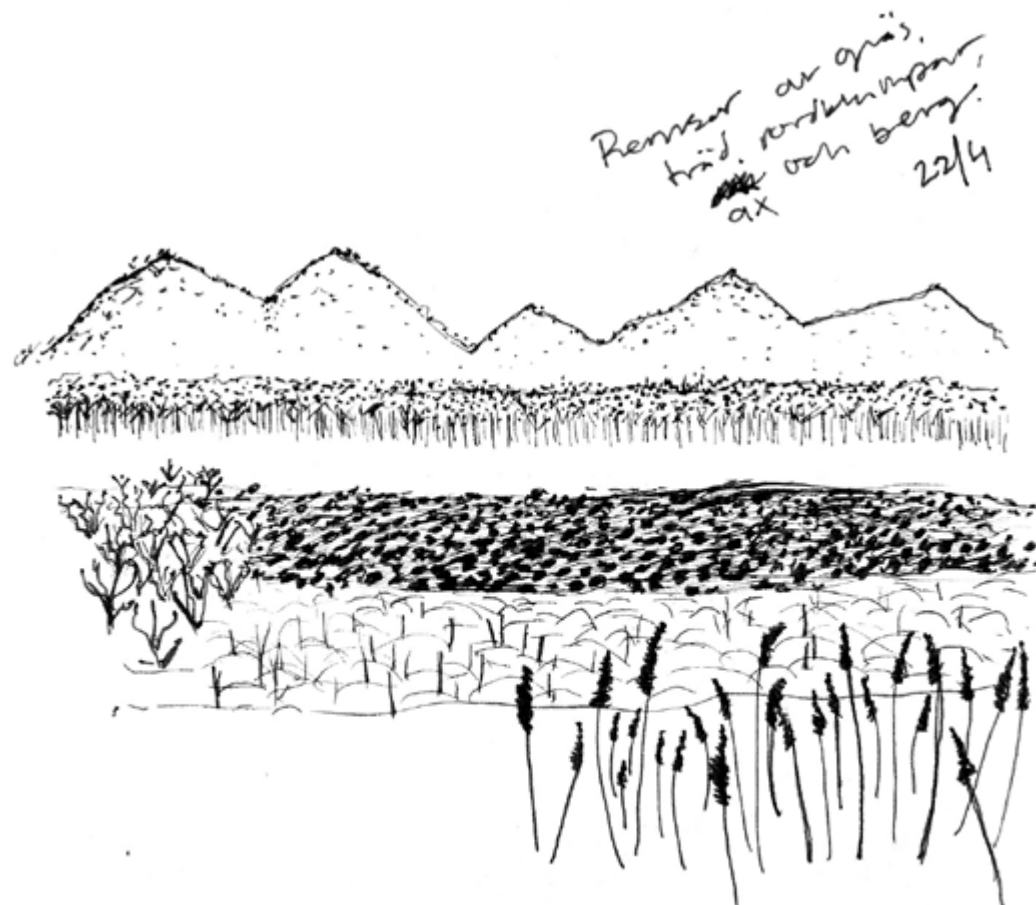
De uttömmande texterna befinner sig i gränslandet mellan förutbestämda regler och ett spontant förhållningssätt. Innehållet har producerats med intentionen att ocensurerat återge allt vi kunnat förnimma och tidpunkt för skrivintervallerna har valts ut spontant. Texterna listar enskilda objekt och sätter ord på karaktärsdrag i landskapet. De kan läsas som en rörelse genom landskapsrummet men tillåter även mer detaljerade studier av sekvenser.

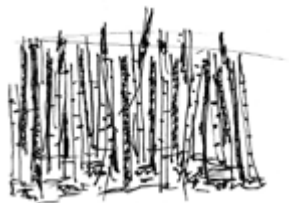
I ett skyltfönster på Ystadgatan 13 i Malmö återfinns en installation av konstnären Steve Giasson. *Vox à Malmö* återger i text tryckt på långa pappersvepor alla meningar konstnären "råkat höra på andra platser än sin lägenhet mellan den 25:e juli 2009 och den 24:e juli 2010

i kronologisk ordning”¹. Åskådaren kan exempelvis läsa följande fragment: ”Summer is coming. We have to be ready for that. She looks like my mother. They probably could film for hours. Tapioca pudding. The work is not about the work. (Giasson, 2015).”

Liksom Perecs och våra uttömmande texter finns här vad som kan tolkas som en ambition att registrera och hålla kvar i medvetandet allt det som lätt passerar förbi som vardagligt nonsens och förpassas till det undermedvetna. Det är här vi finner skillnaden mellan att aktivt rikta uppmärksamheten och fokusera koncentrerat på omgivningarna och vardagsresenärens beteende förströdda blick genom vilken landskapet uppfattas fragmentariskt över tid.

1 Citatet är hämtat från den beskrivning som finns tillgänglig i anslutning till verket.

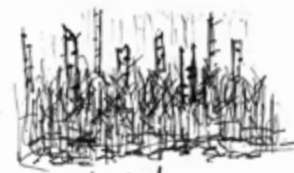

13.13 Björk, Lärk, Kjöck, Lärk osv.

13.10 Monotoni (variationer av...)

13.14 ibid.

21/4 03.38 |—>| **Vänster sida** Tät skog av lärk och björk. Vit snö, vita stammar gråsvarta stammar. Snöiga berg skymtar bakom träden. Stora stenbumlingar mellan stammarna. Några tallar. En svart fågel i en vit björk i en glänta med vit snö. Ett mötande tåg. En remsa av tall. Tunna björkstammar, snirkliga lärkgrenar. En tall i havet. Grått ris på marken, tätt. Bergstoppar glest klädda i tall och björk bakom tät björkskog. Lärk och björk, en öppning fylld av grått ris. En tall. Tunna björkstammar, mot grova lärkstammar. Ett litet träskjul med ett plåtrör som skorsten. En flod bakom trädridån. Ett mötande tåg. På flera av vagnarna står det Maersk. Trädridå framför flod och bergens silhuett. Lärk och björk i varierande höjd. En smal tall. Tät vägg. Anar floden i bakgrunden. Fallna, tunna björkar. En sluttning som är snötäckt och prydd med enstaka tallar. Nu åker vi ovanför björk- och lärkhavet. Jag ser floden bättre nu. För ett ögonblick ser den ut som ett mötande tåg. Ett mötande tåg, blå, vita röda vagnar. Brun, vit, grå skog. Fri sikt mot floden, blå is, vit snö och gulgrönt vatten. Stenar intill kanten. Lärk, björk, lärk, björk.

21/4 03.38 |—>| **Höger sida** Nära gränsen till Kina nu. Mycket snö och mycket lärkträd. Tätt skog av gråa barrlösa träd, vit mark. Inslag av björk. Ett litet hus av trä inne i skogen. Ett stort lärkträd, fristående. Böljande kullar, skogsklädda. En pöl med stillastående vatten. Grästuvor och stenar sticker upp ur snön. Elstolpe. Snön ser ut som frasig maräng över gräs och stenar. Tätt lärkskog med ett fåtal björkar. En sned elstolpe. En frusen vattenpöl, gulaktig i kanterna. Manshögt ris. Bruna, vita, grå nyanser. Enformiga vyer, gråa pinnar i ändlösa rader. Grått och vitt, grått och vitt. Elstolparna lutar som kuvade av väder och vind. Svarta stickiga siluetter mot blå himmel. Lärkar. Landskapet lite öppnare. Ett fält av snö, gräs och sten med fond av grå lärkskog. Bilspår i snön. Svarta fåror, leriga revor i den vita snön. Dubbla elstolpar. Fler unga björkar inblandade bland lärkarna. Grått och vitt. Himlen är blå. De svarta lerspårerna har snöat igen och blivit vita ränder i den snötäckta marken. En ensam tall, liten och tanig. Fruset vatten med gult i kanten. En frusen liten bäck. Kanske ett dike. Backe, vall. Sluttning uppåt. Vitt och grått med vassa uppstickande strån. Elstolpe. Berg i horisonten. Isig bäck hänger kvar. Något mer vidsträckt vy. Ett stort stenblock. Omkullfallna elstolpar Omkullfallet träd. Björkar framför lärkskogen. Solen bländar mig. Ett litet hus i trä, brant backe. Tallar på bergskammen. Tallar högst upp, längre ned lärk och därefter björk.

Ljudinspelning

Den kanadensiske kompositören och författaren Raymond Murray Schafer (1994:7) förklarar i sin bok *The Soundscape: Our Sonic Environment and the Tuning of the World* att vi kan isolera och lyfta fram ett ljudlandskap och studera det precis som vi studerar andra karaktäristika i ett landskap. Genom ljudupptagning kan detaljer fångas som inte är direkt förnimbara i en tvådimensionell kartbild eller ett fotografiskt panorama: "With a camera it is possible to catch the salient features of a visual panorama to create an impression that is immediately evident. The microphone does not operate this way. It samples details. It gives the close-up but nothing corresponding to aerial photography."

Under resan har femtiofyra ljudfiler spelats in (se panoramiskt arkiv). Ljudupptagning har enligt en förutbestämd regel gjorts på stationer innan avresa samt på stopp under resans gång

där vi tillfälligt stigit av och har följaktligen registrerats på tidslinjen med symbol för ljudupptagning. Ljud som vi uppfattat och tolkat som särskilt karaktäristiska har spontant spelats in och dokumenterats på tidslinjen - också dessa med symbol för ljudupptagning. För ljudupptagning har en portabel handinspelare av modell Zoom H1 använts och ljuden har lagrats på minneskort microSDHC. Zoomen har inspelningsmikrofonerna placerade i ett karaktäristiskt X/Y-mönster vilket är det vanligaste sättet att genom stereobild fånga den naturliga rumskänslan. Vid situationer utomhus där vi upplevt att vinden varit särskilt stark har ett puffskydd används för brusreducering.

Precis som Schafer antyder att ljudupptagning kan användas som ett medel att uppfatta och representera detaljer i en miljö, har vi genom ljudinspelningarna önskat fånga företeelser i landskapet som inte varit direkt förnimbara genom panoramat eller de frysta bildfragment av vilket

det består. Vi använder ljud för att fånga lokala fenomen som genom att förmedla en känsla kan berätta något om det större landskap i vilket det existerar.

Vid Dalaplan i Malmö leder en gångtunnel fotgängare under en kraftigt trafikerad väg. I ett försök att ändra människors upplevelse av att gå genom tunneln har ett ljudverk på initiativ av konstföreningen Underliv installerats (Wasserman, 2013). Fågelkvitter, vågornas brus i strandkanten och landskapsljud hämtade från andra sammanhang resonerar i tunneln och blandas med ljudet av trafiken ovan.

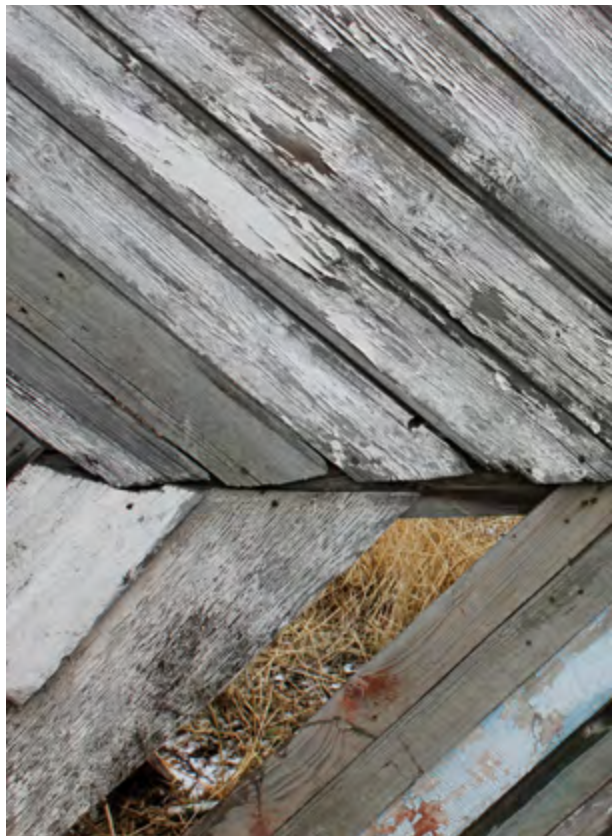
I installationen *FOREST* använder sig konstnärerna Janet Cardiff och Georges Bures Miller (2012) av ljud för att experimentera med åhörarens uppfattning om rummet. Åhörarna leds in i en skogsglänta där de får sitta ned på stubbar och lyssna. Ljuden som hörs kommer från ett trettiotal högtalare gömda på olika platser

inne bland träden och återger ljud som knakande trädgrenar, fågelkvitter och lekande barn. Långsamt förändras ljudbilden till att bli mer dramatisk, en storm, en skogsbrand. Ljud som inte är lika självklart kopplade till det åhörarna ser framför sig blandas med platsens befintliga ljud och suddar ut gränsen mellan vad som är verklighet och fiktion.

Precis som ljudinstallationen i gångtunneln vid Dalaplan visar *FOREST* att ljudelementet starkt påverkar vår upplevelse av det rumsliga sammanhang i vilket vi befinner oss. Ljuduppspelningar kan däribland användas för att skapa en känsla av landskapets materialitet, vilket kommer diskuteras efter texturpausen i Listvyanka på nästa uppslag.

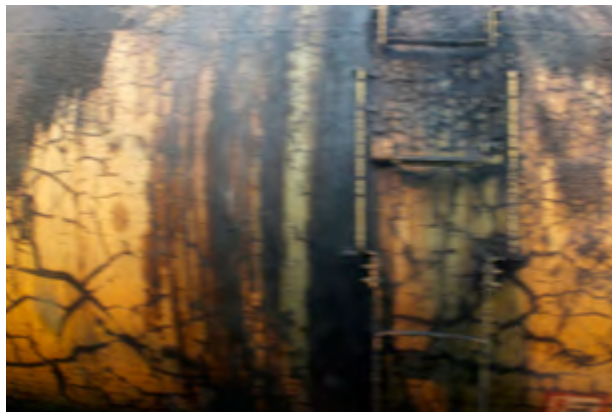

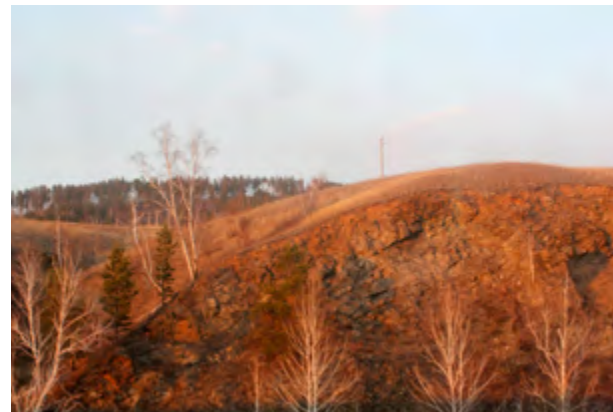

Иркутск - Владивосток

Etapp 3: *Irkutsk-Vladivostok*

Material vid Bajkalsjön

James Corner (1992:149) betonar vikten av att framhäva den materiella upplevelsen av landskap; något han kallar "the poetries of material touch". Ett landskapsfenomen som visuellt uppfattas som ointressant kan genom taktil förnimmelse upplevas som fascinerande. Corner anser att bildmediet här blir otillräckligt som representationsteknik då det inte reproducerar känslan av material.

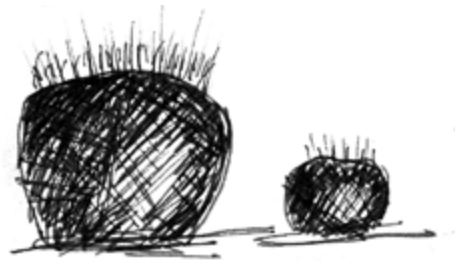
Gini Lee presenterar genom curatorns perspektiv ett annat förhållningssätt till fotografi i relation till landskapets materialitet upplevd genom texturer: "Colour photography allows

for practical recording of diverse imagery, but the particular framing of views afforded by the lens, suggests a curatorial perspective towards collecting an extensive palette of images about colour and texture, through both human and natural marking and making of surface. [...] Every marked/made surface resonates with the cultural and political histories of places (Lee, 2006:34)." Genom närbilder av materialens struktur kan en mängd information om både materialet och landskapets påverkan på det utläsas.

Under resan fram till Irkutsk hade vi diskuterat hur vi skulle kunna frånga den begränsning av taktila upplevelser som tågresandet innebär. Från Port Baikal till Bajkalsjöns sydvästligaste punkt Kultuk finns en gammal sträckning av transsibiriska järnvägen. Vid anläggningen av Angaraflodens damm översvämmades den ursprungliga järnvägen från Irkutsk och frikoppade därmed den sekvens av järnvägsspår som

återstår idag. Vi bestämde oss för att promenera längsmed en del av det gamla järnvägsspåret i syfte att föra en diskussion kring hur de dokumentationstekniker vi använt oss av hittills i tågresandet lämpar sig för ett långsammare rörelsemönster. Vår intention var att ta reda på hur det påverkar vår upplevelse av landskapet när vi fysiskt kan förnimma dess materialitet samt att undersöka om vi med promenaden kunde utöka vår förståelse för landskapet vi rest igenom som helhet. Som en del i undersökandet samlade vi in materialprover; urvalet av pro-

Jordklumpar
22/4

verna skedde intuitivt och representerar vad vi upplevde som karaktäristiska drag i landskapet. Utöver insamlandet av material fotograferade vi i riktning öst-väst med femton minuters mellanrum samt gjorde ett antal ljudinspelningar.

Kompositören Michael Chion skriver i sin bok *Audio-vision: Sound on screen* (1994) hur ljud kan användas för att återskapa eller förstärka känsla av materialitet. Genom ett högt *materialiserings-index* kan en förnimmelse av den process som skapar ljudet uppstå och därigenom av dess substans och materialitet: “Materializing indices are the sound’s details that cause us to “feel” the material conditions of the sound source, and refer to the concrete process of the sound’s production. They can give us information about the substance causing the sound – wood, metal, paper, cloth – as well as the way the sound is produced – by friction, impact, uneven oscillations, periodic movement back and forth, and so on (Chion, 1994:114).”

[Promenera på isen i
Listvyanka](#)

De fräsande fotstegen på den isbelagda Bajkalsjön framkallar associationer till is och snö. Ljudet har ett högt materialiseringsindex bestående av en ojämnhet som skvallrar om den mekaniska process från vilken ljudet uppstår: “Materializing sound indices frequently consist of unevennesses in the course of a sound that denote a resistance, breach, or hitch in the movement or the mechanical process producing the sound (Chion, 1994:115).”

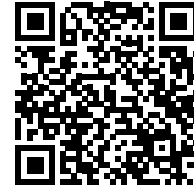

Catherine Szanto (2010) framhåller hur samspelen mellan människans olika sinnen starkt påverkar vår perception av landskapet. Hon beskriver hur vår uppfattning av ett objekt är direkt relaterat till ljudet vi hör i samma stund vi ser det genom att beskriva förnimmelsen av en fontän i en trädgård: "The sight of a fountain is inherently linked to the sound of that fountain, as well as other sensory characteristics of that fountain, such as its refreshing effect etc. Our – perception of the fountain – the fountain as we experience it- is always and necessarily multisensory perception (Szanto, 2010:940)."

Precis som att upplevelsen av landskapet sker med flera sinnen vilket Szanto framhåller, kan en representation som syftar till att återge en känsla av något gynnas av att flera dokumentationstekniker läggs samman i vad som kan liknas vid ett kollage. Chion (1994) förklarar att det ofta är först när ljudet kopplas till en bild som vi uppfattar dess självklara innebörd och

uppkomst. De olika representationsformerna bild och ljud kan var och en för sig formulera ett specifikt uttryck men i ett samspel med varandra kan budskapet och känslan som förmedlas förstärkas alternativt övergå till något helt annat: "Depending on the dramatic and visual context, a single sound can convey very diverse things. For the spectator, it is not acoustical realism so much as synchrony above all, and secondarily the factor of verisimilitude (verisimilitude arising not from truth but from convention), that will lead him or her to connect a sound with an event or detail." (Chion, 1994:22).

[Rysk vår](#)

Om panoramiskt seende

De panoramiskt sammansatta fotografierna på nästa uppslag visar rummet vi använder oss av för att rekonstruera vår upplevelse av resan genom Sibirien. David Harveys diskurs om rumsbegrepp kan appliceras på rummet: Det absoluta rummet utgörs av det fysiska rummet, dess fyra väggar och de föremål som finns i vardagsrummet/studion. Det relativa tidrummet uppstår då vi rör oss i rummet och betraktar vår rekonstruktion från olika perspektiv. Det relationella rummet komponeras av våra minnen av resan och andra associationer som väcks av de ljud, bilder och föremål som omger oss.

I rader längsmed väggarna löper de tvåhundraåttiofyra fotografier vi tagit mellan Moskva och Vladivostok. När fotografierna presenteras parvis och kronologiskt blir det genom att röra sig runt om i rummet för första gången möjligt att överblicka representationen i sin helhet och

en komprimerad bild av det stora landskapet vi rest genom framträder. Som representation framkallar panoramat en känsla av kontroll, i likhet med den som Szanto (2011:159) beskriver i relation till panoramiska vyer i det faktiska landskapet.

Tidslinjen redovisar en komplex upplevelse genom att kombinera olika lager av information kopplade till rörelsen genom landskapet. Genom denna teknik frångås det kartografiska flatlandet samtidigt som risken för bildskapande som Corner varnar för undviks: "By giving the focus over to data rather than data-containers, these design strategies are transparent and self-effacing in character. Designs so good that they are invisible. Too many data presentations, alas, seek to attract and divert attention by means of display apparatus and ornament (Tufte, 1990:33)." Här hade det även varit intressant att vidare undersöka dokumenterande genom noteringar för analys av rumsliga och

visuella aspekter liknande Ann Bergsjös metod, men anpassat till tågresans kontext.

Tidslinjen komprimerar landskapet samtidigt som den visar flera dimensioner av landskapsupplevelsen som kan utläsas ihop eller var och en för sig. Det strikta förhållningssättet till det fotografiska dokumenterandet har ihop med noteringarna fångat rörelsen genom tid och rum. Tillsammans med det fotografiska panoramat kan åskådaren följa rörelsen genom landskapet kopplat till fotografierna.

Tillämpandet av förutbestämda regler för ljudupptagningar vid tågstationer kan ses som ett försök att panoramiskt överblicka landskapet. Att lyssna på inspelningarna i kronologisk ordning resulterar i vår mening inte i någon överblickande representation. Detta kan bero på att ljudupptagningar är mer lämpade för det som Schafer kallar att ta närbilder och detaljer av landskap, men även att samtliga ljud spelats in

på tågstationer och därmed primärt kopplade till järnvägen och inte det omgivande landskapet. Ljudfilerna utgör istället ett tematiskt arkiv med ljud från transsibiriska järnvägen.

Om känsla och detaljseende

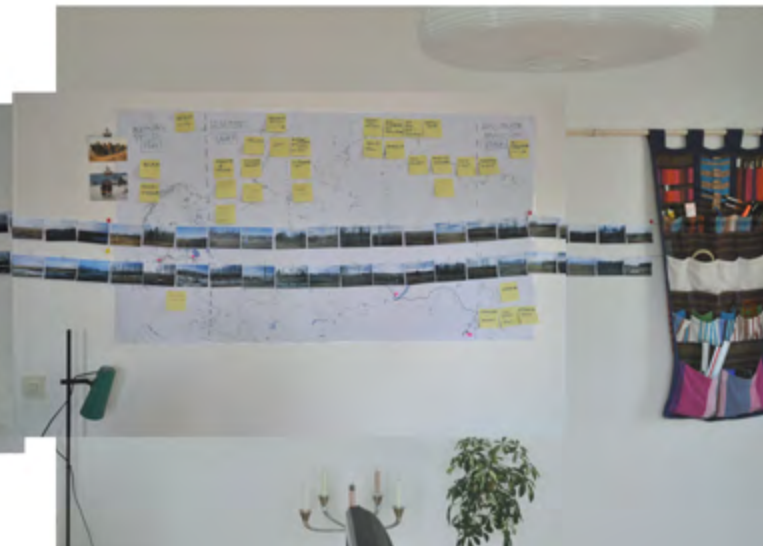
Våra intuitiva dokumentationer i form av ljudupptagningar, materialprover och spontana fotografier uppvisar tendenser att beskriva landskapet genom ett detaljseende. Närbilder av texturer och ljudens materialiseringsindex ger detaljerad information om landskapets materialitet som inte kan utläsas ur det fotografiska panoramat, de uttömmande texterna eller tidslinjen.

Materialinsamling likt den vi genomförde under promenaden utanför Irkutsk och annan dokumentation utifrån ett detaljseende har potential som representationsteknik av stora landskap. Dock krävs en annan metod för tillgängliggörande av landskapet än tågresande; den materiella kontakt som möjliggörs på tågstationerna är främst kopplad till järnvägsrelaterade landskapsfenomen snarare än det landskap som studeras genom det panoramiska seendet.

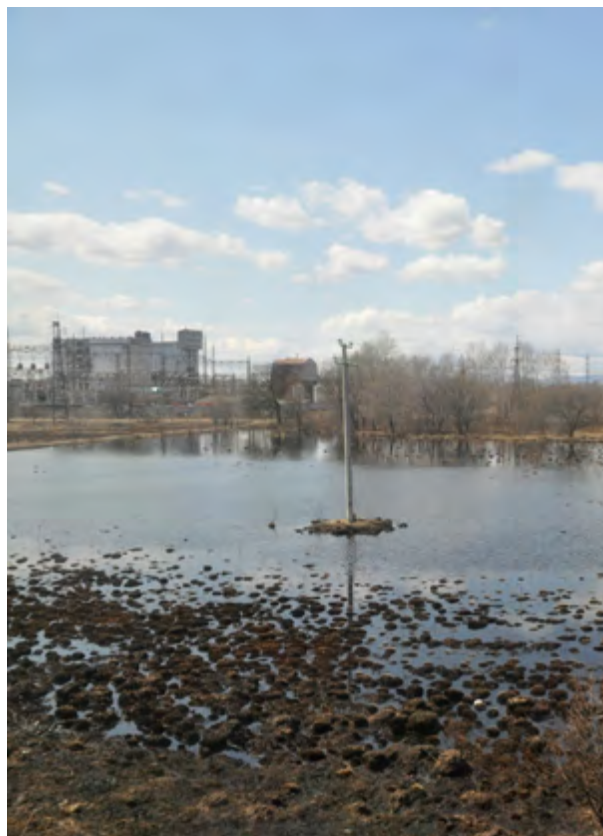
Precis som förhållandet mellan panorama och labyrinth bygger den rumsliga upplevelsen av landskapet använder vi oss av detaljer i landskapet som komplement till den panoramiska upplevelsen som tåget medför. Szanto (2011) menar att en trädgård eller landskapspark bör studeras som en sekvens av panoramiska och labyrinthiska upplevelser då det ena inte kan existera utan det andra. Sett ur det här projektets kontext lockar det panoramiska seendet resenären ur tågvaggen och ut i landskapet för att uppleva det med alla sinnen; på samma sätt väcker ett föremål som tagits ur sitt sammanhang frågor om var det hör hemma.

De uttömmande texterna befinner sig som dokumentationsteknik i gränslandet mellan förutbestämda regler och ett intuitivt förhållningssätt och mellan ett panoramiskt seende och ett detaljseende. Tolkade utifrån Harveys diskurs om rumsskapande praktiker uppvisar de

uttömmande texterna en intention att beskriva rummet från ett absolut synsätt men bär även tydliga tendenser av att återge landskapsrummet utifrån ett relativt och relationellt synsätt. Beskrivningar av det som upplevs parallellt med skrivandet utgår ofta från det som uppmärksammas och upplevs tidigare under resan och trots det huvudsakligen strama språket framträder stundom våra personliga och spontana associationer i formuleringarna.

Att rekonstruera det relationella rummet

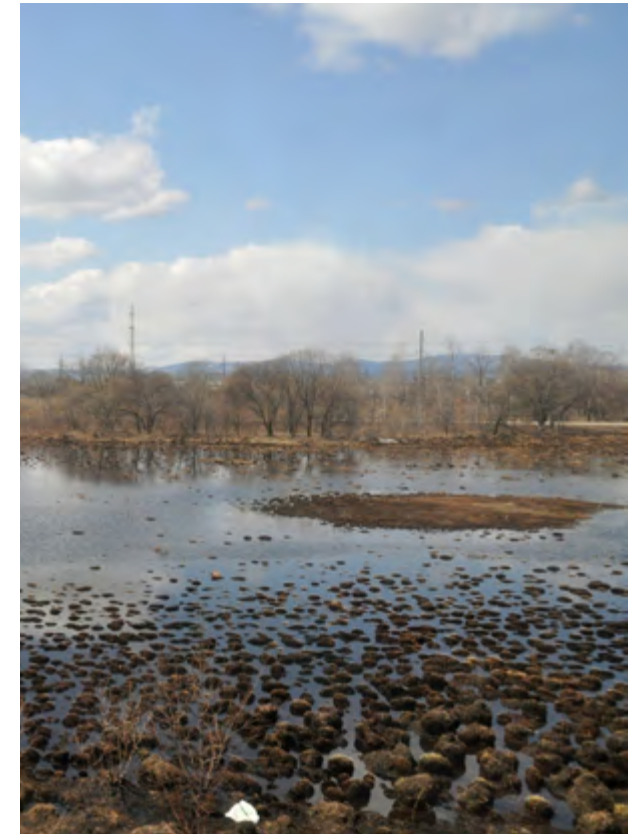
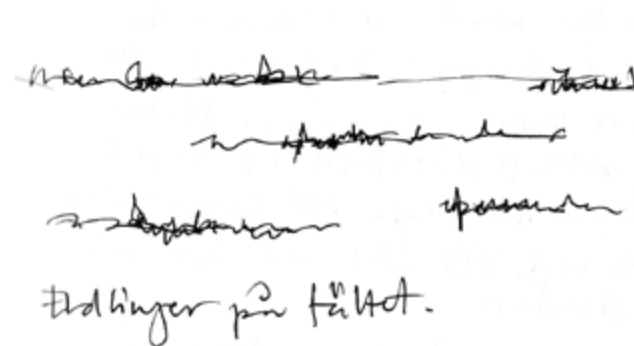
Gini Lee (2006) representerar landskapsupplevelsen från en tågresa genom Nordamerika genom oskarpa fotografier och texter skrivna i efterhand. Oskärpan belyser det faktum att ett fotografi innehåller ett urval av information och uppmuntrar till tolkning av landskapet. Fokus ligger här inte på att skapa överblick över landskapet utan på att framkalla en känsla av det. Åskådaren bjuds in att bli en del av Lees rekonstruerade tidrumsliga upplevelse. De associationer och minnen som väcks hos åskådaren blir därigenom en del av representationen. Lee beskriver sitt syfte enligt följande: "It seeks not to prescribe an explanation for what is seen and experienced in complex landscapes, rather it promotes inquiry and intervention through performative acts which may be located in the space, or more usually are generated and pre-

sented elsewhere (Lee, 2006:75).”

De konstprojekt som beskrivits i relation till de dokumentationstekniker vi diskuterat under *Etapp 2: Ekaterinburg-Irkutsk* bjuder in till deltagande i rekonstruktioner av tidrumsliga ögonblick som utspelat sig på andra platser. Verkens uppförande har i likhet med vårt projekt och Gini Lees praktik föregåtts av insamling av material: Akerman och Ruiz Gutiérrezs landskapsfilmer, Giassons och Perecs nedtecknade meningar och Cardiffs och Millers ljudfiler. Liksom i vardagsrummet/studion laborerar dessa verk med olika rumsbegrepp och försätter åskådaren i gränslandet mellan det absoluta, det relativa och det relationella rummet. Rummet är, som David Harvey skriver, ”varken absolut, relativt eller relationellt i sig självt, men det kan bli något av detta eller allt på en gång beroende på omständigheterna” (Harvey, 2011:32).

James Corner skriver: “The experience of

landscape space is never simply and alone an aesthetic one but is more deeply experienced as a lived-upon topological field, a highly situated network of relationships and associations that is perhaps best represented as a geographical map of collagic dimensions” (Corner, 1992:147). Det är det vi nu undersöker i vardagsrummet/studion. Hur kan olika kombinationer av material återge vår upplevelse av landskapet längsmed transsibiriska järnvägen?

Мальме

Malmö

Avslutande diskussion

Tågresan längsmed transsibiriska järnvägen komprimerade och möjliggjorde en studie av världens största landskap inom tidsramen för det här projektet. Genom en teoretisk diskussion kring upplevelsen av landskap och dess återgivning samt genom att pröva olika dokumentationstekniker har vi fördjupat vår förståelse för representation av stora landskap.

Förutbestämda regler har bidragit till dokumenterandet och uppmärksammandet av företeelser i landskapet som inte skulle varit möjligt genom ett enbart intuitivt förhållningssätt. Det intuitiva förhållningssättet har genom en inklinations mot detaljseende resulterat i insamlande av material som kompletterar det panoramiska

seendet. Vi tror att ett samspel mellan dessa förhållningssätt har potential vid representation av den mänskliga upplevelsen av stora landskap då de möjliggör överblick samt förmedlar känslan av detaljer och tidsrumsligt bundna upplevelser.

Dokumentationen av landskapet längsmed transsibiriska järnvägen genomfördes med ett icke transformerande syfte. Insamlingen som handling har varit central för projektet. Vårt insamlade material är värdefullt i sin rena obehandlade form utan ”ornament” och är att betrakta som ett arkiv. Arkivet kan potentiellt överlämnas till andra landskapsarkitekter eller andra yrkesgrupper vilka skulle kunna använda materialet i syfte att transformera det sibiriska

landskapet alternativt till performativa handlingar i ett annat rum i likhet med de konstnärliga installationer vi diskuterat. Uppdelningen mellan förutbestämda regler och ett intuitivt förhållningssätt gör det möjligt för den som besöker vårt arkiv att beroende av syfte välja eller välja bort det material som färgats av våra personliga blickar.

Resan genom Ryssland har också varit en övning i rollen som resande landskapsarkitekt. Vi har genom vårt utforskande börjat formulera ett sätt att ta oss an stora landskap som skiljer sig från det vi prövade i *Projekt 3 - Stora landskap*. Det här arbetet kommer präglade vårt framtida resande. Insamlandet fortsätter.

16/4 15.33 |—>| **Vänster sida** Skymning. Solen går strax ned bakom grantopparna på andra sidan. Rosa, blå och grå himmel. Väg. Brända träd, omkullvält björk. Glesa stammar av tall och björk. Backe upp och backe ned. Vall. Björkstammar vita pelare i skymningsljuset. Jordens bruna fåror blir svartare i det svaga ljuset. Fåror i jorden, bilspår, diken. Grästuvor, kullar och dalar. Ljusglimtar mellan stammarna. Björkarnas svarta fötter, som hovar i gräset. Gammal räls, blåmålade stolpar. Blått plåstaket med ryska bokstäver. Staplad ved, utbränt hus. Hus med vackra dekorationer. En strimma grässlätt som ser ut som en flod i det svaga ljuset som blir allt dunklare. Tallar, svart mark. En dunge av tall. Vita lysande björkstammar. Ett grönt plastnät, en bod. Ett tåg. Ljusglimtar mellan tågagnarna. Vall av svart jord. Lera och björk. Ljus och mörker. Trädtopparnas mjuka kontrast mot gråblå himmel. Marken ser kall ut. Snö mellan träden precis som om naturen hörde mina tankar. Svårt att se långt nu. Himmel och snöfläckar. En ensam tät gran på ett fält av gräs och ris. Skogen sluter tät igen. Kandelaberbjörkar. Svartfotsbjörkar. Smalbjörkar, spretbjörkar, fluffbjörkar. Litet hus med drivor av ved staplat mot väggen och i högar på tomten. Gläntor, en tall. Stubbar. Ett litet vitt hus på en kulle, som ett dockhus, kanske pumphus. Avbruten stam, svarta fåror.

16/4 15.33 |—>| **Höger sida** Ett hav av björk-, gran- och talltoppar. En toppig kulle täckt med samma massa av träarter
hjulspår in i skogen. Ett plåtskjul, ett elskåp. Gräs och friväxande björkar och tallar framför skogshav som böljar i bakgrun-
den. Tunnare björkar. Svarta klumpar (avbrända stubbar?) En fallen björk, en knäckt björk, nedhuggna björkar. Eldat gräs.
Två trappor ner för banvallen. Grå snö. Två elskåp. Två till. Björkkubbar i en hög. Rött björkris. Tallstubbar. Havet fortsätter i
bakgrunden. Ett hus med grönt tak, ett med plåttak, en trästuga, ett tegelhus. Pelarsal av björk, enstaka tallar. En rad av mörkt
grå buskträd. Vattendränkt gräs. Hjulspår fyllda med vatten. Pink grapefruktfärgad himmel och lilagrå himmel. Hjulspår och
fällida träd bland björkar och tall som står glesare nu. En vall som kluvits i två. Solnedgången. Stubbar på gräsfältet framför
skog. Ett vitt hus med ett skjul med ved på baksidan. Snö på en trädbevuxen slänt längs med spåret. En bäck övergår i delvis
frusen våtmark där unga björkar står. Bäckan blir åter bäck, eller är det en annan. Björk, tall och gran. Någon slags poppel
också. Tätt längs med tåget. Leriga hjulspår. Spåren delar sig. Ett öppet fält bakom en trädridå. Ett dike längs med spåret. Tåta
snöfläckar. Ett halvt raserat tegelhus, två skjul. Snart för mörkt för att se mer.

Referenser

Akerman, C. (1993) *D'est [film]*. Schweiz.

Berglund *et al* (2011) *Om landskap och landskapsanalys för väg och järnväg*. Rapporter Institutionen för Stad och land, SLU, nr 1/2011.

Chion, M. (1994) *Audio – Vision, Sound on Screen*. New York: Columbia University Press.

Corner, J. (1992) Representation and Landscape. Ur Swaffield, S. (ed.) (2002) *Theory in Landscape Architecture*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, s. 144–165.

Guiasson, S. (2015) *Vox à Malmö. [installation]*. Ystadgatan 13, Malmö.

Gutiérrez Ruiz, T. (2015) *Elswhere/Annorstädes/Ailleurs [videoinstallation]*. Malmö centralstation.

Harvey, D. (2011) *Ojämlighetens geografi*. Stockholm: Atlas förlag.

Institutionen för Landskapsarkitektur, Planering och Förvaltning (2012-12-17) Kursplan för Projekt 3 – Stora Landskap. <https://student.slu.se/sv/studier/program/program-pa-grundniva/landskapsarkitekt-alnarp/ramschem-for-landskapsarkitektprogrammet-alnarp/?anmkod=30152.1415> (Hämtad 2015-05-04)

Jana seta. (2013). Administrative map, Russia and neighbouring countries. [Kartografiskt material]. 1:8 000 000. Riga. Jana seta Map Publishers ltd.

Lee, G. (2006) *The intention to notice: the collection, the tour and ordinary landscapes*. PhD Thesis, RMIT.

Liksom, R. (2012) *Kupé Nr 6*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Perec, G. (2010) *An Attempt at Exhausting a Place in Paris*. Cambridge: Wakefield Press.

Schafer, M. F. (1994) *The soundscape; Our sonic environment and the tuning of the world*. Rochester: Destiny Books.

Schivelbusch, W. (1998) *Järnvägsresandets historia*. Lund: Arkiv förlag.

Szanto, C. (2010) Experiential Analysis of Versailles: A Methodology to Teach Spatial Thinking. Ur Yildizci, A. (ed.) (2010) *ECLAS 2010 Conference Proceedings*. Istanbul, s. 937-948.

Szanto, C. (2011) The Panorama and the Labyrinth. Ur Gregoire, T., Fleurant, C., Panagopoulos, T., Chevassus-Lozza, E., Zaharim, A., Sopian, K. (eds.) (2011) *Recent Researches in Energy, Environment and Landscape Architecture*. Angers: WSEAS Press, s. 155-160.

Tufte, E. R. (2011) *Envisioning Information*. Connecticut: Graphics Press LLC.

Wasserman, S. (2013) "Examensarbete gav 'läskigaste' tunneln nytt liv". *Stadsliv, aktuellt från Malmö stads gatukontor*. Nr 2. <http://malmo.se/download/18.24a63bbe13e8ea7a3c66658/stadsliv2-13webb.pdf> (Hämtad 2015-05-21)

Muntlig källa: Bergsjö, A, Institutionen för Landskapsarkitektur, Planering och Förvaltning (2014-09-12)

панорамные архивы

Teckenförklaring till tidslinje

Tidslinje, se separat bilaga.

Vakna

Sover

Stopp vid station

Medpassagerares närvaro

Väder

Solnedgång

Uttömmande text

Ljudupptagning

Fotografi höger

Fotografi vänster

Fotografi spontant

Materialprov

Färgkartering

Vattendrag

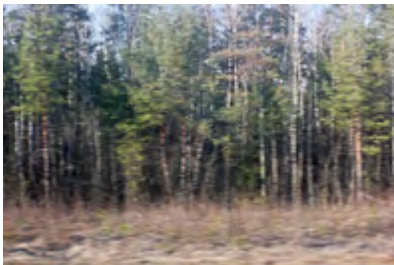
Tunnel

Topografi

1. 120415 16:59:33 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

2. 120415 17:30:45 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 800

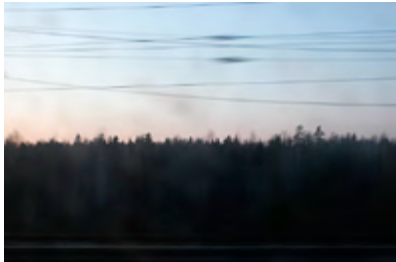
3. 120415 17:59:32 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

4. 120415 18:29:26 1/40 sek. vid f / 8,0 ISO 800

5. 120415 18:59:27 1/60 sek. vid f / 8,0 ISO 800

6. 120415 19:29:35 1/8 sek. vid f / 8,0 ISO 800

7. 130415 08:00:40 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

8. 130415 08:29:46 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

9. 130415 08:59:10 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

10. 130415 09:29:59 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

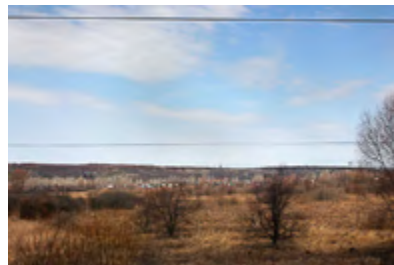
11. 130415 10:00:03 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

12. 130415 10:29:06 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

13. 130415 10:59:12 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

14. 130415 11:29:27 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

15. 130415 12:00:21 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

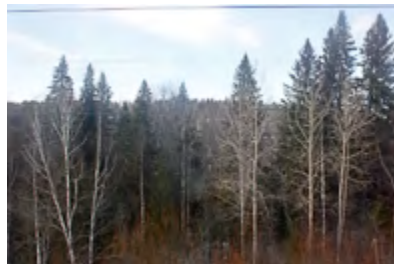
16. 130415 12:29:10 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

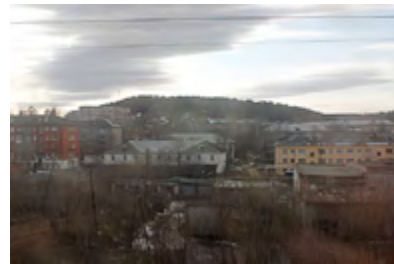
17. 130415 12:58:56 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

18. 130415 13:29:18 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

19. 130415 14:00:21 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

20. 130415 14:30:23 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

21. 130415 14:59:13 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 800

22. 130415 15:29:25 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

23. 130415 15:59:29 1/60 sek. vid f / 8,0 ISO 800

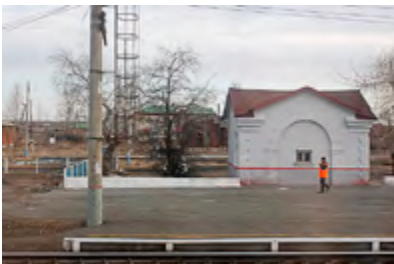
24. 130415 16:59:35 1/100 sek. vid f / 8,0 ISO 3200

25. 130415 17:29:18 1/50 sek. vid f / 8,0 ISO 1600

26. 130415 17:59:51 1/40 sek. vid f / 8,0 ISO 800

27. 150415 05:31:47 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

28. 150415 05:59:26 1/320 sek. vid f / 8,0 ISO 800

29. 150415 06:28:58 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

30. 150415 06:59:32 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

31. 150415 07:31:56 1/100 sek. vid f / 8,0 ISO 800

32. 150415 08:04:09 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

33. 150415 08:31:47 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

34. 150415 09:01:07 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

35. 150415 09:31:06 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

36. 150415 10:00:26 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

37. 150415 10:30:55 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

38. 150415 11:01:14 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

39. 150415 11:30:49 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

40. 150415 12:30:54 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

41. 150415 13:02:59 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

42. 150415 13:32:20 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

43. 150415 14:01:42 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

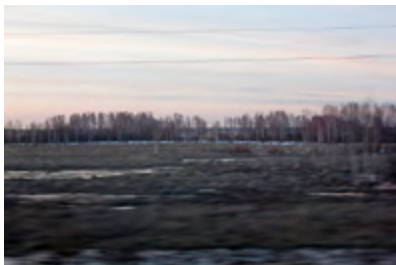
44. 150415 14:32:53 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

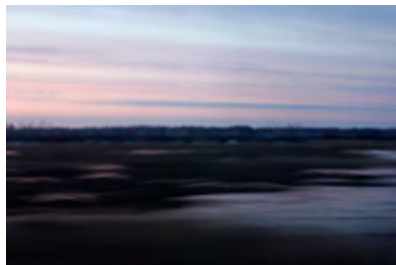
45. 150415 15:01:33 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

46. 150415 15:31:23 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

47. 150415 16:31:01 1/60 sek. vid f / 8,0 ISO 800

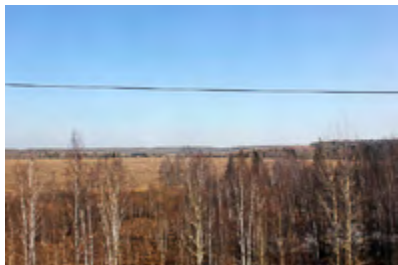
48. 150415 17:01:18 1/6 sek. vid f / 8,0 ISO 800

49. 160415 05:30:32 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 100

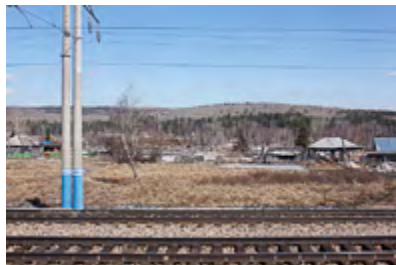
50. 160415 06:01:06 1/60 sek. vid f / 8,0 ISO 100

51. 160415 06:31:19 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 100

52. 160415 07:00:58 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

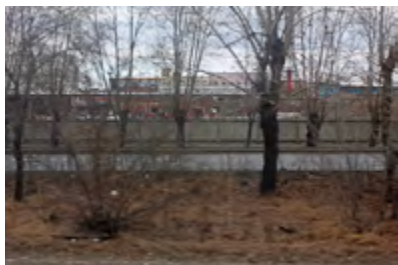
53. 160415 07:32:22 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

54. 160415 08:02:05 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

55. 160415 08:30:19 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

56. 160415 09:32:08 1/320 sek. vid f / 8,0 ISO 800

57. 160415 10:00:58 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

58. 160415 10:32:45 1/320 sek. vid f / 8,0 ISO 800

59. 160415 11:01:24 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

60. 160415 11:31:10 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

61. 160415 12:03:22 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

62. 160415 12:35:05 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

63. 160415 13:30:50 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

64. 160415 14:31:48 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

65. 160415 15:03:16 1/160 sek. vid f / 8,0 ISO 800

66. 160415 15:31:37 1/13 sek. vid f / 8,0 ISO 800

67. 170415 02:01:31 1/60 sek. vid f / 8,0 ISO 800

68. 170415 02:32:00 1/80 sek. vid f / 8,0 ISO 800

69. 170415 03:01:28 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 800

70. 190415 08:31:09 1/160 sek. vid f / 8,0 ISO 100

71. 190415 08:46:21 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 100

72. 190415 09:01:04 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 100

73. 190415 09:33:07 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 100

74. 190415 09:46:25 1/160 sek. vid f / 8,0 ISO 100

75. 190415 10:01:15 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 100

76. 190415 10:16:07 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 100

77. 190415 10:32:28 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 100

78. 190415 10:44:48 1/160 sek. vid f / 8,0 ISO 100

79. 190415 11:00:59 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 100

80. 200415 03:08:43 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

81. 200415 03:32:17 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

82. 200415 04:00:58 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

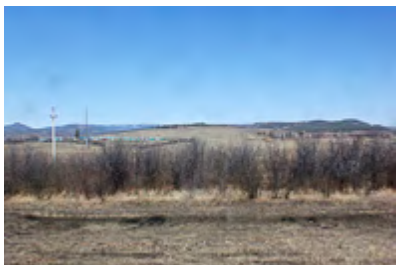
83. 200415 04:31:01 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

84. 200415 05:01:27 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

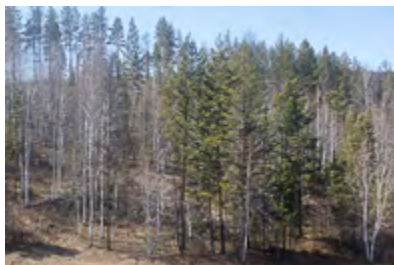
85. 200415 05:31:34 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

86. 200415 06:01:24 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

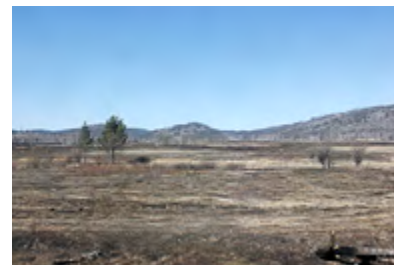
87. 200415 06:31:39 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

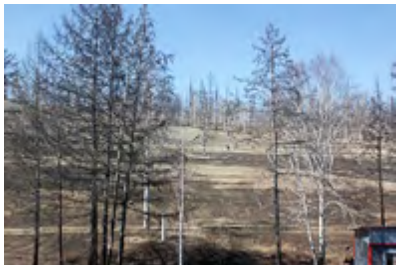
88. 200415 07:32:24 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

89. 200415 08:01:41 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

90. 200415 08:35:02 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

91. 200415 09:01:46 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

92. 200415 09:39:12 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

93. 200415 10:04:06 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

94. 200415 10:31:47 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

95. 200415 10:59:41 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

96. 200415 11:32:12 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

97. 200415 13:01:20 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 800

98. 200415 13:31:32 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

99. 200415 14:05:33 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 800

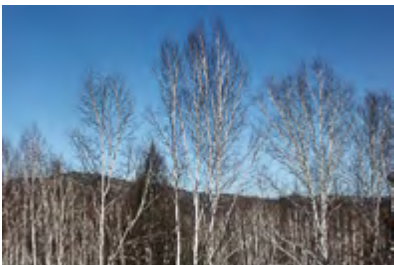
100. 210415 01:58:59 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

101. 210415 03:02:44 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

102. 210415 03:30:45 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

103. 210415 04:01:33 1/3200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

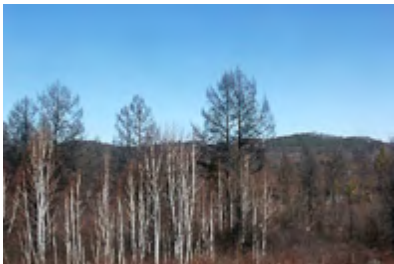
104. 210415 04:32:38 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

105. 210415 05:05:23 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

106. 210415 05:30:49 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

107. 210415 06:08:33 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

108. 210415 07:02:39 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 200

109. 210415 07:30:19 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

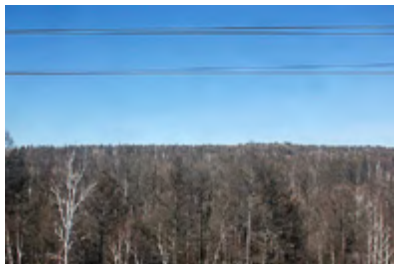
110. 210415 08:01:05 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

111. 210415 09:02:32 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

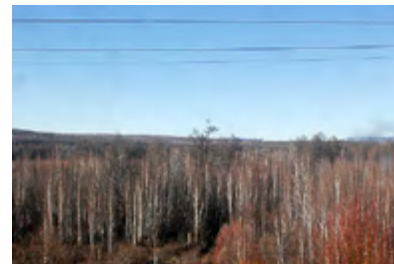
112. 210415 09:37:12 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

113. 210415 10:01:13 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

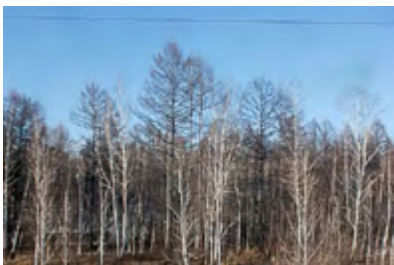
114. 210415 10:32:44 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

115. 210415 11:04:14 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

116. 210415 11:30:18 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

117. 210415 12:01:15 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

118. 210415 12:30:22 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

119. 210415 13:01:45 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

120. 210415 13:31:00 1/50 sek. vid f / 8,0 ISO 800

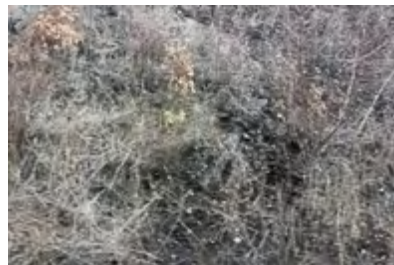
121. 220415 01:30:14 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

122. 220415 02:36:03 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

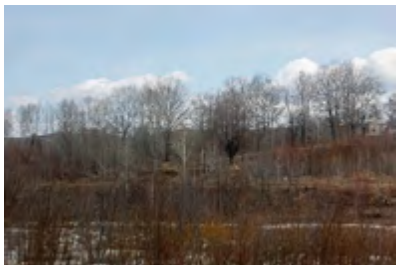
123. 220415 03:00:40 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

124. 220415 03:32:22 1/320 sek. vid f / 8,0 ISO 800

125. 220415 04:02:15 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

126. 220415 04:31:41 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

127. 220415 05:00:34 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

128. 220415 05:35:18 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

129. 220415 06:02:12 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

130. 220415 06:30:45 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

131. 220415 07:00:07 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

132. 220415 08:02:07 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

133. 220415 08:30:34 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

134. 220415 09:02:12 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

135. 220415 09:32:00 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

136. 220415 10:01:25 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

137. 220415 10:32:27 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

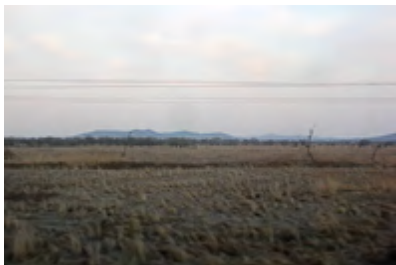
138. 220415 11:01:07 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

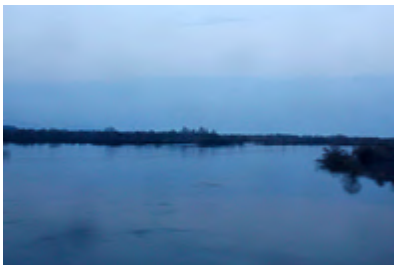
139. 220415 11:32:42 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

140. 220415 12:01:50 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

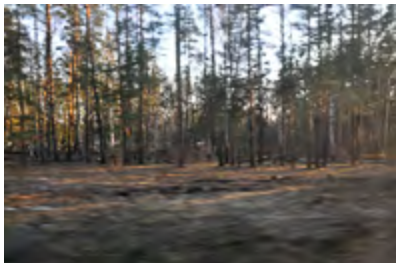
141. 220415 12:31:19 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

142. 220415 13:01:58 1/25 sek. vid f / 8,0 ISO 800

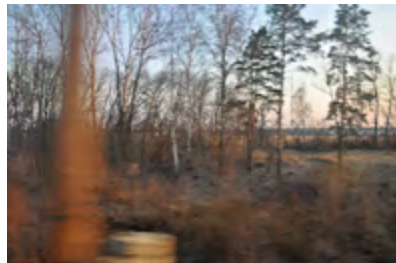
1. 120415 16:59:17 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

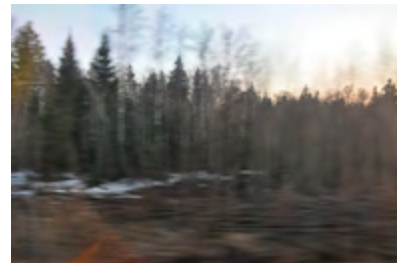
2. 120415 17:30:18 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 800

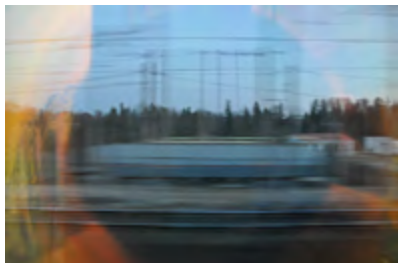
3. 120415 17:59:00 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

4. 120415 18:29:01 1/80 sek. vid f / 8,0 ISO 800

5. 120415 18:59:24 1/25 sek. vid f / 8,0 ISO 800

6. 120415 19:29:04 1/3 sek. vid f / 8,0 ISO 800

7. 130415 08:00:24 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

8. 130415 08:29:30 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

9. 130415 08:58:54 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

10. 130415 09:29:43 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

11. 130415 09:59:32 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

12. 130415 10:28:57 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

13. 130415 10:59:42 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

14. 130415 11:29:12 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

15. 130415 12:00:11 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

16. 130415 12:29:13 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

17. 130415 12:58:56 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

18. 130415 13:29:00 1/4000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

19. 130415 14:00:17 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

20. 130415 14:30:05 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

21. 130415 14:58:52 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

22. 130415 15:29:22 1/160 sek. vid f / 8,0 ISO 800

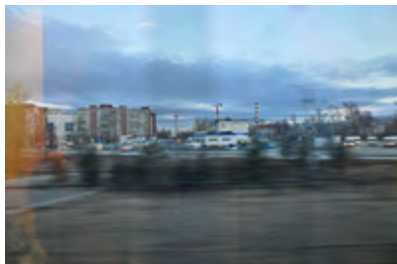
23. 130415 15:59:08 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

24. 130415 16:59:24 1/60 sek. vid f / 8,0 ISO 800

25. 130415 17:28:24 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 800

26. 130415 18:00:17 1/13 sek. vid f / 8,0 ISO 800

27. 150415 05:31:48 1/80 sek. vid f / 8,0 ISO 800

28. 150415 05:58:59 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

29. 150415 06:28:33 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

30. 150415 06:59:09 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

31. 150415 07:31:39 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

32. 150415 08:03:51 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

33. 150415 08:31:24 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

34. 150415 09:00:43 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

35. 150415 09:30:45 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

36. 150415 10:00:26 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

37. 150415 10:30:49 1/3200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

38. 150415 11:00:49 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

39. 150415 11:30:23 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

40. 150415 12:31:17 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

41. 150415 13:02:45 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

42. 150415 13:31:51 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

43. 150415 14:01:15 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

44. 150415 14:32:39 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

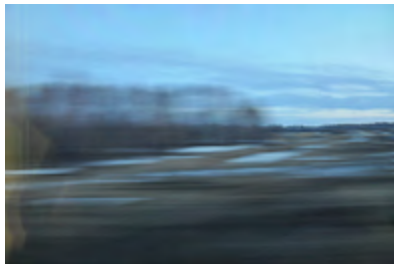
45. 150415 15:01:13 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

46. 150415 15:30:55 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

47. 150415 16:30:54 1/60 sek. vid f / 8,0 ISO 800

48. 150415 17:01:19 1/4 sek. vid f / 8,0 ISO 800

49. 160415 05:30:17 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

50. 160415 06:00:42 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

51. 160415 06:30:58 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

52. 160415 07:00:37 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

53. 160415 07:31:57 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

54. 160415 08:01:41 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

55. 160415 08:30:17 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

56. 160415 09:31:51 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

57. 160415 10:00:33 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

58. 160415 10:32:07 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

59. 160415 11:01:09 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

60. 160415 11:30:57 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

61. 160415 12:03:17 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

62. 160415 12:35:27 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

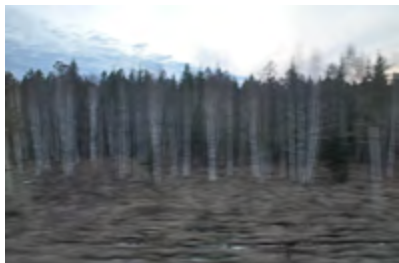
63. 160415 13:30:31 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

64. 160415 14:31:31 1/200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

65. 160415 15:02:57 1/80 sek. vid f / 8,0 ISO 800

66. 160415 15:31:17 1/20 sek. vid f / 8,0 ISO 800

67. 170415 02:01:03 1/80 sek. vid f / 8,0 ISO 800

68. 170415 02:31:42 1/125 sek. vid f / 8,0 ISO 800

69. 170415 03:00:56 1/320 sek. vid f / 8,0 ISO 800

70. 190415 08:30:43 1/200 sek. vid f / 14 ISO 160

71. 190415 08:45:53 1/2000 sek. vid f / 5,6 ISO 160

72. 190415 09:00:45 1/250 sek. vid f / 18 ISO 160

73. 190415 09:32:41 1/250 sek. vid f / 16 ISO 160

74. 190415 09:46:09 1/160 sek. vid f / 18 ISO 160

75. 190415 10:00:50 1/100 sek. vid f / 25 ISO 160

76. 190415 10:15:46 1/125 sek. vid f / 22 ISO 160

77. 190415 10:32:09 1/100 sek. vid f / 20 ISO 160

78. 190415 10:44:21 1/125 sek. vid f / 20 ISO 160

79. 190415 11:00:09 1/125 sek. vid f / 20 ISO 160

80. 200415 03:08:10 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

81. 200415 03:31:39 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

82. 200415 04:00:25 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

83. 200415 04:31:02 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

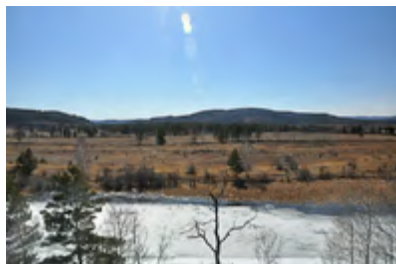
84. 200415 05:01:31 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

85. 200415 05:30:56 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

86. 200415 06:01:17 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

87. 200415 06:31:05 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

88. 200415 07:32:01 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

89. 200415 08:01:12 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

90. 200415 08:34:47 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

91. 200415 09:01:50 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

92. 200415 09:39:23 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

93. 200415 10:03:41 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

94. 200415 10:31:22 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

95. 200415 10:59:12 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

96. 200415 11:31:45 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

97. 200415 13:00:37 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

98. 200415 13:30:35 1/400 sek. vid f / 8,0 ISO 800

99. 200415 14:05:09 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

100. 210415 01:58:30 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

101. 210415 03:02:20 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

102. 210415 03:30:30 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

103. 210415 04:01:02 1/3200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

104. 210415 04:32:18 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

105. 210415 05:04:36 1/4000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

106. 210415 05:30:13 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

107. 210415 06:08:16 1/2500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

108. 210415 07:02:12 1/400 sek. vid f / 13 ISO 160

109. 210415 07:29:45 1/125 sek. vid f / 13 ISO 160

110. 210415 08:00:45 1/160 sek. vid f / 13 ISO 160

111. 210415 09:02:17 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

112. 210415 09:36:52 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

113. 210415 10:01:20 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

114. 210415 10:32:04 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

115. 210415 11:03:48 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

116. 210415 11:30:00 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

117. 210415 12:00:54 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

118. 210415 12:30:07 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

119. 210415 13:01:15 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

120. 210415 13:30:38 1/60 sek. vid f / 8,0 ISO 800

121. 220415 01:30:16 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

122. 220415 02:35:33 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

123. 220415 03:00:51 1/250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

124. 220415 03:31:50 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

125. 220415 04:02:00 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

126. 220415 04:31:15 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

127. 220415 05:00:13 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

128. 220415 05:34:57 1/1600 sek. vid f / 8,0 ISO 800

129. 220415 06:01:44 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

130. 220415 06:30:12 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

131. 220415 07:01:03 1/3200 sek. vid f / 8,0 ISO 800

132. 220415 08:01:33 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

133. 220415 08:30:38 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

134. 220415 09:01:36 1/800 sek. vid f / 8,0 ISO 800

135. 220415 09:32:04 1/1000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

136. 220415 10:00:50 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

137. 220415 10:31:54 1/1250 sek. vid f / 8,0 ISO 800

138. 220415 11:01:41 1/2000 sek. vid f / 8,0 ISO 800

139. 220415 11:32:09 1/500 sek. vid f / 8,0 ISO 800

140. 220415 12:01:25 1/640 sek. vid f / 8,0 ISO 800

141. 220415 12:30:39 1/160 sek. vid f / 8,0 ISO 800

142. 220415 13:02:22 1/50 sek. vid f / 6,3 ISO 800

Uttömmande texter

15/4 09.00 |—>| **Vänster sida** Öppet fält med lågt gräs (gulbeige), mötande tåg, rött och brunt gräs/buskar, utvandrade björkar, björkbestånd, gräs, björkbestånd, stolpe, björkbestånd, crèmefärgat träd (populus?), tätare grå buskträd blandat med björk björkstammar som brutits sticker upp, ett helt bestånd, björkbestånd, gräs (gulbeige), öppet fält, högre gräs med ax stolpar och elledningar, björkskog i bakgrunden, med inslag av gran, rött gräs tunna rader med små björkar grå buskar och buskträd i öar. Gröna hus. Stillastående tåg. Runt torn i rött tegel, två spår, ledningar, stolpar, stillastående tåg, rött hus, öppet fält med alla sorters gräs blandade, grå buskar blandat med avbrutna björkar och unga björkträd, mötande tåg (rött, silver, grönt), gräsfält med våtmark, grå buskar, avbrutna björkar, unga björkar. många avbrutna, några helt svarta längst ner på stammen. björkbestånd, tätare nu, rader med björkar. rader med björkar avbrutna i toppen, gräsfält, björkar, avbrutna björkar, mötande tåg, björkar flimrar mellan vagnarna. Björkar tätare avbrutna björkar. gräsfält björk.

15/4 09.00 |—>| **Vänster sida** Grässlätt. Flackt. Mycket lite vegetation. Tåg. Röda fält av grästuvor. Sporadiskt förekommande björkdungar. Ungbjörkar Ridåer av vita smala stammar med rostfärgade skott. Fluffiga toppar ger en mjuk kontrastlinje mot den blå himlen. Elstolpar långt därute med ledningar likt slöjor. Rad efter rad. Gula fält, björk och gran. Tågvagnar, tegeltorn. PVO. Elstolpar. Korta vita stammar likt pinnar ned-

stuckna i tundran. Tåg. Öppet landskap. Vidsträckta vidder. Nickande grästuvor. Björkar, avhuggna. Himlen klar. Tåg. Ändlösa björkrader, korta, långa, stumpar, avbrutna, ståtliga, krokiga.

15/4 15.02 |—>| **Vänster sida** Strödda stugor med färgstarka tak. Turkos, grön, röd. Tåget stannar. Rör sig långsamt genom byn. Trä och metall. Tungt, mjukt gungande, Ut på slätten. En sjö. Polar av gyttjigt vatten mellan tuvorna. Fläckar av snö med ris och kvastar. Mur av barrträd på andra sidan sjön. Stolpar. Stolpar och linjer, ledningar. Slättland. Snö. Vatten och gräs. Björkarna knotigare. Vita kontor i det röda rishavet. Björkskog, Ris i vatten. Rött, brunt, beige, vitt och svart. Jag ser löv på marken, gula och bruna. En björk som liknar en ljuskrona eller kandelaber. Fågelbo. Fågelland. Björkar som speglas. Björkträsk, björkspegel. Röda kvastar, Fårar i leran, vatten samlas i fårorna. Ränder av gräs. Mörkbruna jordfårar i det guldgula gräslandskapet.

15/4 15.02 |—>| **Höger sida** Gräsfält, björkskog i horisonten. stolpar, ledningar, en motorcykel, ett spår, en blå och vit vägs-kyll. spårdelar. ett staket i trä (grått och brunt) som halvt rasat. Vi stannar. Två unga björkar intill staketet. Högt gräs, vippor, ax. Tre spår bredvid. Motorcykeln kör förbi. Vi rör oss. Ett grönt staket. Ett grönt hus med plåttak; sibirisk snickarglädje. Flera hus på rad. Ett cerisefärgat tak, ett blått. Ett till cerisefärgat. Spårdelar. En lerig grusväg. En grön bil. Ihoplappade skjul Två tegelbyggnader som det står 1951 på. Unga björkar, röda i toppen. Äldre, de yngre har vandrat ut framför de äld-

re på fältet. Vattenspegel. Rött, orange, gulguld eller kanske halm, brunt grått. Elstolpe, ett litet skåp, tät vegetation. Rött gräs som nog är små björkar. Björkbestånd. Öppet fält med björkskog i bakgrunden. Kvastlika buskar på en rad, tätt sen glesare. Röda gräset och unga björkar på gräsfält; succession. Äldre björkar på en rad längs med spåret. Björkbestånd. Björkar i många olika åldrar, mycket rött och vitt på gräsfältet. Skira äldre björkar. Björkar i vatten spegel. En björk som lagt sig ner mjukt. Avbrutna björkar. Vattenspegel, dike, stolpe. Hjulspår, hjulspår i cirkel runt ö av björkar på fält. Tätare björkskog, fler öar med bar jord i en cirkel runt. Buskar planterade i rad med plöjd jord runt.

16/4 07.33 |—>| **Vänster sida** Tallskog med inslag av björkar. På marken ligger snö. Omkullvält träd av blåst? Tallar. Kupe-rat landskap. Vall. Stubbar. Blå himmel, gula buskar. Vi snö. Höga träd i sänka, vita stammar blandas med murrigt grönt och gulbrunt. Spetsiga toppar. Gran. Spetsar och fluff mot blå himmel. Krokiga äldre björkstammar. Risigt gräs ligger ner i leran. Guldorange stammar. Grått. Stubbar. Smala unga träd i backe. Vi färdas i en dalgång. Vi färdas på en vall. Granar. Vita pinnar. Ett hav av spetsiga barrtoppar. Granar. Tallar. Gräsvall. Vitt, grönt, gult och brunt. Skylt i rött och blått. Ett litet rött träd. Buskar. Vita ungräd. Snöfläckar likt smält glass på marken. Öppet fält med en fond av skog. Unga träd ute på fältet. Ris i rött och grått. Snöfläckar. Klarblå himmel med små, små molntussar. Ett tåg. Stolpar. Dalsänka och tät skog av gran, tall och björk. Backe, berg. Fluffiga björkar och spetsiga granar. Tallar och elstolpe. Nålspetsar mot himlen. Bergigt. Vidsträck-

ta skogar, berg i dager. Kuprerat, kulligt. Röd bil, liten by med små trähus. En liten kyrkogård med vita och gröna små staket i sneda rader. Ett grönt tåg med många vagnar. Master, vita och röda. Fortfarande det gröna tåget. Masterna sticker upp bakom. Ut ur byn, grässlätt med unga björkar och björkskott. Räls och två män i orange västar som går på den.

16/4 07.33 |—>| **Höger sida** En sluttning med björk och gran Ett dike parallellt med spåret. tall. Ledningar. Marken är snötäckt. Ris samlat på hög. små plantor med gran och björk. En vall. Gjutna cementplattformer. Vatten och is över grått och beige gräs. Björk, gran. Fällda träd. En rad med stolpar går rakt in i skogen. Snötäckt mark möter gräsbevuxen mark. Fluffiga björktoppar, spetsiga grantoppar. Höga örter med flata blomställningar. En liten gran och en liten tall planterade precis bredvid varandra. En gammal plåtlåda utan lock. Bar jord på snö. Grå snö, svart snö. Två blå plåthus. En röd skylt med vita bokstäver. Bar jord blandat med kross. Stålnät med stenkross inuti. En samling hus bakom träden. Två små växthus. Lappade skjul. En rostig gammal husvagn till hälften täckt av snö. En gul bil vid en vit liten byggnad. En ridå av gran över den kuperade marken. En vall blir en vägg. Några björkar bland granarna. Det sluttar uppåt. En bänk med regnskydd över och en stations-skylt. Vi åker ovanför landskapet, sen sluttar det uppåt igen. En meandrande bäck. en grusväg. hus som är gula, gröna blå med staket runt tomterna. Vidsträckt vy, granskog så långt jag kan se. Mötande tåg lastat med stenar. Ett öppet rum omges av barrskog. Det finns hus där. Ett dussin män i orange västar intill spåret.

16/4 10.06 |—>| **Vänster sida** Mötande tåg. Trähus, lappade, på en sluttning. Plank i blyertsgrått trä. Terrasserade odlingar i trädgårdar. Glest placerade björkar på de böljande kullarna. En grusväg med rött gräs går längs med slänten. Björkar i vatten, några har fallit. Tätt skog. Tallar och björk. Små gula eller gulnade tallar. Mötande tåg med gröna vagnar. Många olika sorters grön. Ett långt tåg är det. Fortfarande grönt. master skymtar bakom. Ledningar. Ett grönt staket med vita dekorationer framför hus i trä, mest bruna. Sluttning med björk och några tallar. Sedan fler. Ett fält med ungbjörkar och ris. En trappa går upp för en sluttning till några hus. Ett stort hus i trä som inte är färdigt än. Två personer framför. Tallar, björk, granar. Tätt. Buskar med gult i toppen. Mötande tåg fraktar räls. Fler trähus. Granar, toppiga, björkar. Mer barrskog tornar upp sig i bakgrunden. Enstaka björkar. Lite snö skymtar inne i skogen, fläckvis. Gran och tall har tagit över nu. Björkarnas maskroslika fluff sticker upp här och där i bakgrunden. Glimtar av bebyggelse. Mötande tåg. Två trähus, ett är turkost. Tallar mellan vagnarna. Taigan och björkarna. Öppnare med gräs och björkris. Taiga, björk.

16/4 10.06 |—>| **Höger sida** Blött gräslandskap med fond av berg. Vatten och björkar. Grästuvor, fält med gräs. Buskar, elledningar. Granar och tallar. Liten plåtå i betong. Bilspår bredvid tåget. Berg och spetsiga grantoppar. Brunt ris. Liten bäck med is. Så speglar av vatten på vägen. Järnvägsräls. en by uppe på en kulle, små stugor i trä. Ett grönt staket med dekor. Signal-

skyltar i trä lutade mot en bod. Hus på höjd. Jordras. Färgglada tak, den här gången har flera av husen två våningar. Björkar och gulnat gräs. En avbruten stock sticker upp ur en hög med lera och jord. Små, små bodar, nästan som lekstugor. Avflagnad färg och smutsiga bäckar. Vajrar fästa i ett block av betong. Backe, berg. Ett plåtskjul. Arbetare längs järnvägen i orange västar. Cigarett i handen. Blått skjul. Backe, skräp, snö, jordtrappa. Trähus med spetsiga tak. Insjunkna takplankor och gamla tyger. Backe, elskåp. Snöfläckar och avbrutna björkstammar. Grönt och gult gräs. Brantare backe, fler avhuggna björkar. Slätt, gräs, hus i två våningar. Övervåningen är gul nedre våningen är blå. Många strödda hus i backe. Staket runt tomten och upphöjda odlingslotter. Is, snö, isrännor. Gräs, bäck, backe, dike.

16/4 15.33 |—>| **Vänster sida** Skymning. Solen går strax ned bakom grantopparna på andra sidan. Rosa, blå och grå himmel. Väg. Brända träd, omkullvält björk. Glesa stammar av tall och björk. Backe upp och backe ned. Vall. Björkstammar vita pelare i skymningsljuset. Jordens bruna färör blir svartare i det svaga ljuset. Färor i jorden, bilspår, diken. Grästuvor, kullar och dalar. Ljusglimtar mellan stammarna. Björkarnas svarta fötter, som hovar i gräset. Gammal räls, blåmålade stolpar. Blått plåtsaket med ryska bokstäver. Staplad ved, utbränt hus. Hus med vackra dekorationer. En strimma grässlätt som ser ut som en flod i det svaga ljuset som blir allt dunklare. Tallar, svart mark. En dunge av tall. Vita lysande björkstammar. Ett grönt plastnät, en bod. Ett tåg. Ljusglimtar mellan tågagnarna. Vall av svart jord. Lera och björk. Ljus och mörker. Trädtopparnas mjuka

kontrast mot gråblå himmel. Marken ser kall ut. Snö mellan träden precis som som naturen hörde mina tankar. Svårt att se långt nu. Himmel och snöfläckar. En ensam tät gran på ett fält av gräs och ris. Skogen sluter tät igen. Kandelaberbjörkar. Svartfotsbjörkar. Smalbjörkar, spretbjörkar, fluffbjörkar. Litet hus med drivor av ved staplat mot väggen och i högar på tomen. Gläntor, en tall. Stubbar. Ett litet vitt hus på en kulle, som ett dockhus, kanske pumphus. Avbruten stam, svarta färör.

16/4 15.33 |—>| **Höger sida** Ett hav av björk-, gran- och talltoppar. En toppig kulle täckt med samma massa av trädarter hjulspår in i skogen. Ett plåtskjul, ett elskåp. gräs och friväxande björkar och tallar framför skogshav som böljar i bakgrunden. Tunnare björkar. Svarta klumpar (avbrända stubbar?) En fallen björk, en knäckt björk, nedhuggna björkar. Eldat gräs. Två trappor ner för banvallen. Grå snö. Två elskåp. Två till. Björkkubbar i en hög. Rött björkris. Tallstubbar. Havet fortsätter i bakgrunden. Ett hus med grönt tak, ett med plåttak, en trästuga, ett tegelhus. Pelarsal av björk, enstaka tallar. En rad av mörkt grå buskträd. Vattendränkta gräs. Hjulspår fyllda med vatten. Pink grapefruktfärgad himmel och lilagrå himmel. Hjulspår och fällda träd bland björkar och tall som står glesare nu. En vall som kluvits i två. Solnedgången. Stubbar på gräsältet framför skog. Ett vitt hus med ett skjul med ved på baksidan. Snö på en trädbevuxen slänt längs med spåret. En bäck övergår i delvis frusen våtmark där unga björkar står. Bäckens blir åter bäck, eller är det en annan. Björk, tall och gran. Någon slags poppel också. Tätt längs med tåget. Leriga hjulspår. Spåren delar sig. Ett öppet fält bakom en träddridå. Ett dike längs med

spåret. Tåta snöfläckar. Ett halvt raserat tegelhus, två skjul. Snart för mörkt för att se mer.

20/4 06.02 |—>| **Vänster sida** Floden kommer över på den här sidan men försvann direkt. Bränd mark med ornage ris och unga björkar. En vittrande vägg med små tallar och björkar. En grå lastbil med öppen dörr. Popplar och grå buskträd. En grässlånt i grått och gult med rader av tallar med höga stammar. Tallar som vandrat ut på ett öppet gräsfält, unga. Ensamma högvuxna tallar. En rad av grå buskar skymmer. Orange och röda toppskott nedanför tågfönstret. En by, trähus i brunt och flagnad färg. Bränd mark och ett staket som brunnit. Böljande slänter toppas av tallar. En stenig slänt, sprängt berg blir vägg. Höga smala tallar. Unga björkar och tallar. En lerig väg. En ridå av tall, bakom: ett fält som skiftar i gult, brunt, orange och grå. Bakom det tall och björk på kullarna. Små grupper av björk och tall på fältet. Vall, björk och tall på den. Åker under en vägbro i betong. Tall, björk, bränt gräs. Ett helt bränt fält, några stenar, vita björkstammar, svärtade stammar. Tuvor av gult gräs och rött ris. Små ärar på den brända marken. Tunna björkar tätt. Ett tätt tallhav på bergssluttningen, en kal sluttning som är glest tallbevuxen. En talldunge, en rad björkar Små tallar på fält liknar enar på Ölands alvar. Slänt. Floden dyker upp. Isbelagd. En björk växer nedsjunken i vattnet. Små högar och tuvor. Ett spår ansluter i en sväng. En by med tallhav som fond. Blå, turkos, plommonröd - takens färger. Brungrå, skeva trästaket. En kraftstation. Två ljusbruna och vita kor. Ett snyggt träd som liknar det i Listvyanka. Bergvägg med inskriptioner,

20/4 06.02 |—>| **Höger sida** Vi åker långsmed en flod. Jag ser den på avstånd långt bort. Barrskog av mestadels tall. Nu har floden kommit närmre. Den är alldeles intill. Långsam, isen ligger bitvis kvar. Järnvägsarbetare. Barrskog med inslag av björk. Böljande blå berg i horisonten, bitvis med vita snöfläckar. Mosaik av tuvor och uppgrävd jord. Mosse? Rött ris vid flodbanken. Tallar i skogsformation med buskage framför. Betesmark. Floden syns inte längre. En by med trähus. Ett skjul i cement. Stolpar, fält, trähus. Berg, skogsbeklädda. Floden skymtar igen. Fält, flod, buskage, skog och berg. Som en kuliss med olika lager. Floden alldeles nära igen. Smalare. Bränd jord i stora partier. Utspridda träd, tall och björk i den brända jorden. En bergknall med kam av barrträd avgränsar sig tydligt mot himlen. Några björkar. Gulnat gräs på vall bredvid tåget. tallar, elstation, plåtskåp. En bro i betong, ett elskåp, ett plåtskjul. En körväg in i skogen. Tuvor av gräs, björkar. Björkfält framför barrskog. Färor i jorden, svarta i det gula gräset. Några tallar. Fond av skog, grässlät framför. Flackt land med svagt böljande skogsklädda berg och kullar bakom. Himlen blå med en ljust vit slöja. En planterad vägg av björk Floden igen, bredare nu. Vit och ljus blå. Vackert mot det röda riset i strandkanten. En smutsigt brungrå bäck/dike. En by. En man går på ett fält, en annan går framför honom. Ett tåg med många vagnar, till synes tomma. Ett fält av hustak i plåt och trä. Ett litet stationshus. Betande kor, ungefär fem stycken. Floden mycket nära, bred med mycket is. Bakom tornar bergen upp sig, till synes högre nu när de är så nära. Skogsbeklädda.

20/4 10.36 |—>| **Vänster sida** Rökigt, dimmigt. Berg och

tall. Enstaka lärkar. Berg blir vägg. Sten, grus, gräs. Vägg blir slänt, dalgång. Torrt gult gräs, svarta fåror. Tallar, bergvägg. Något står skrivet på en sten. Slänt, kulig dalgång med strödda stenblock. Tall och lärk. Tåg passerar. Elledningar, blå himmel. Bergvägg igen. Berget är nära. Skog av tallar vackert orange stammar. Brända liggande stockar. Bergvägg. Berget är nästan rödskimrande. Rök i horisonten. Dunge av tall, dunge av lärk. Björkar. En vasformad stor björk. Gult gräs, rödskimrande jord. Fält av brunt, rött, svart, grönt och orange. Avbruten björk. Två hus med ett staket runt. Ett till hus med plåttak. Svartvit vägskylt. En by. Många trästaket. Pinnar och plankor i rader, olika färger och tränyanser. Ett tåg. Elstolpar i trä. Backe uppför med tall och avbrutna björkstammar. Grässlätt med fond av tallskog. Strödda grupper av tall ute på slätten. Elskåp. Skogen glesnar, himlen klarnar upp, röken på väg bort. Bränd jord på slätten. Spridda träd och manshögt brunt ris. Planterade träd i rader längsmed tåget. Ensamstående tallar i backe. Elstolpar med blåmålade fötter. En by. Vackra gamla trähus. Ett stort trähus i två våningar. Plåtskjul. En grusväg löper längsmed tåget. Strödda huslängor med staket runtom. Elstation. Ett långt staket uppe på en höjd. Lila plåt, tegelhus. Fabrik med skorsten. Stora ovala behållare för olja eller gas? Ut ur byn. Vall och tallskog. En kraftstation med vita huslängor med starkt blåfärgade tak.

20/4 10.36 |—>| **Höger sida** Dimhöljda berg i bakgrunden, ser ut som rök från en brand. Två lärkar står tätt intill varandra. Björk och lärk om vartannat. Landskapet ser bränt ut; svarta lärkar, svärtad mark, rött ris och röda toppskott. Rökdimm.

ett band av snö och vita björkstammar. En fuktig bäck som blir blå, gul, grön och sen nästan svart. Solljuset lyser som om det vore dags för solen att gå ner, jag har tappat känslan för tiden. Tåget kröker, jag tror locket är blått. Björkar står tätt, tätt, tätt. Öppet, eldat fält. Tall och björk i bakgrunden. Silhuetter av berg bakom rökridån. En rasad ruin, ett trähus, en inhägnad bit mark, en bottenplatta med söndersmulat byggmaterial ovanpå. Fyra lappade trähus med staket som ser ut att ha frusit fast i olika vindriktningar. Korsande ljusa hjulspår på bränt fält. Tunna björkstammar, grått och beige ris. En rad lärkar med många kottar. Björk- och tallhav i bakgrunden. Ett räls löper parallellt med tåget. Sex toppiga högar med stenmaterial. En likadan fast större. En lastbil, liten med öppet flak. Gröna, stil-lastående tågvagnar lastade med kol på ett tredje spår. Ett fjärde bakom. Låga röda tågvagnar lastade med räls. En by. Trähus, trästaket, plåttak. Gulnat högt gräs. En vall med en stor tall. En kyrkogård. Tre stora och tre små tallar bland gravarna. Två bilar parkerade.

20/4 13.37 |—>| **Höger sida** Tall, björk och lärk fästa i en brant sluttning. Sprängt berg. Slänt med fallna tallar. Bränd slänt med stubbar efter huggna träd. Hus bland tallar och högt gräs. Grå trästaket som serpentiner i gräset. Prefabmurar framför tegelbyggnad med rasat tak. Dragspelsveckade halvcylindrar i plåt. En högvuxen vägg av tall. Hus med sluttande tomter, inhägnade av raka, grå trästaket. Tallväggar glest på en vall. Ett staket dyker upp. Sen hus. Ett har nytt plåttak. Jordhögar och plast. Ett stillastående tåg som ser övergivet ut. Människor i tåget. Ett grått femvåningshus. Darasun station. Talldunge.

Plåtplank. Betongmur med taggtråd. Lång tegelfasad med stora fönster som inte är genomskinliga. En murad, hög skorsten. Tre femvåningshus med färgglada balkonger. Jordhögar och plast. Små bruna stugor. Ett träplank. Jordmassor i slarviga, lösa, gräsbevuxna terrasser. Vägg av gräsbevuxet, sprängt berg lyser av den lågtstående solen. Ett nät av runda stålringar över bergväggen. Målad text. Ett tallhav uppenbarar sig. Björkar, några få. Ungtallar. Militärfordon, minst 5. Personbilar, parkerade med några meters avstånd. En orange lastbil. En tall-beklädd topp med ett öppet fält framför. En orange lastbil till. Tallar på rad. En väg åker över tåget. En blå och vit vägskylt. Låga, långa raserade vita byggnader. Dyker ner i tallhavet. Stubbar och ris i gräset mellan träden. Containerbaracker och grävsopor. In i tallhavet igen.

20/4 13.37 |—>| **Höger sida** Solen på väg ner över skogsbeklädda kullar. Vi färdas längsmed en ny flod. Floden är nära och nästan helt täckt av is. Rök i horisonten. Bilväg och risbeklädd strand. En by längsmed floden. Svart jord och mörk skog. Motljus. Stora tallar som mörka siluetter vid vattenbrynet. Det gula gräset skimrar i guld i kvällssolen. En öppning i isen. Brant sluttning med ras Skog på bergkammen Kolvagnar. Räls staplad på ett tåg. Fler vagnar med räls och några med stenkross. Mer räls. Gröna lok. Tegelbyggnad med halvraserat trätak. En skrothög med gamla tågvagnar och bilar. En lyftkran, ett stort trähus, en lagerbyggnad? Stora behållare (cylinderformade) för olja eller gas? Vatten? Ett björkbeklätt berg. Floden nära igen, ute ur byn. Ett övergivet gammalt betonghus vid floden. Elledningar. Ett tåg står stilla långt framför oss. Floden bred nu. Kul-

larna endast glesa utströdda träd. En banarbetare i orange väst. Ett tåg, antagligen det som stod stilla. Tåget är lastat med räls. Glesa tallar på kullar. Som en tunnhårig hjässa. En by med väldigt små hus på rad. Ser ut som gamla kolonilotter. Fler banarbetare. Ett tåg. en stor bro över floden. Öppet landskap. Väldigt brunt. Som att jorden ligger bar på kullarna runtomkring. Skog av tallar. Tre björkar. Tät skog. Nu ser man kanske 20 meter in i skogen. Bergen skymtar bakom. En grusväg längsmed tåget. Flerbostadshus inne bland träden. Gråa klossar.

21/4 03.38 |—>| **Vänster sida** Tät skog av lärk och björk. Vit snö, vita stammar gråsvarta stammar Snöiga berg skymtar bakom träden. Stora stenbumlingar mellan stammarna. Några tallar. En svart fågel i en vit björk i en glänta med vit snö. Ett mötande tåg. En remsa av tall. Tunna björkstammar, snirkliga lärkgrenar. En tall i havet. Grått ris på marken, tätt. Bergstoppar glest klädda i tall och björk bakom tät björkskog. Lärk och björk, en öppning fylld av grått ris. En tall. Tunna björkstammar, mot grova lärkstammar. Ett litet träskjul med ett plåtrör som skorsten. En flod bakom trädridan. Ett mötande tåg. På flera av vagnarna står det Maersk. Trådrida framför flod och bergens silhuett. Lärk och björk i varierande höjd. En smal tall. Tät vägg. Anar floden i bakgrunden. Fallna, tunna björkar. En sluttning som är snötäckt och prydd med enstaka tallar. Nu åker vi ovanför björk- och lärkhavet. Jag ser floden bättre nu. För ett ögonblick ser den ut som ett mötande tåg. Ett mötande tåg, blå, vita röda vagnar. Brun, vit, grå skog. Fri sikt mot floden, blå is, vit snö och gulgrönt vatten. Stenar intill kanten. Lärk, björk, lärk, björk.

21/4 03.38 |—>| **Höger sida** Nära gränsen till Kina nu. Mycket snö och mycket lärkträd. Tät skog av gråa barrlösa träd, vit mark. Inslag av björk. Ett litet hus av trä inne i skogen. Ett stort lärkträd, fristående. Böljande kullar, skogsklädda. En pöl med stillastående vatten. Grästuvor och stenar sticker upp ur snön. Elstolpe. Snön ser ut som frasig maräng över gräs och stenar. Tät lärkskog med ett fåtal björkar. En sned elstolpe. En frusen vattenpöl, gulaktig i kanterna. Manshögt ris. Bruna, vita, grå nyanser. Enformiga vyer, gråa pinnar i ändlösa rader. Grått och vitt, grått och vitt. Elstolparna lutar som kuvade av väder och vind. Svarta stickiga siluetter mot blå himmel. Lärkar. Landskapet lite öppnare. Ett fält av snö, gräs och sten med fond av grå lärkskog. Bilspår i snön. Svarta fåror, leriga revor i den vita snön. Dubbla elstolpar. Fler unga björkar inblandade bland lärkarna. Grått och vitt. Himlen är blå. De svarta lerspåren har snöat igen och blivit vita ränder i den snötäckta marken. En ensam tall, liten och tanig. Fruset vatten med gult i kanten. En frusen liten bäck. Kanske ett dike. Backe, vall. Sluttning uppåt. Vitt och grått med vassa uppstickande strån. Elstolpe. Berg i horisonten. Isig bäck hänger kvar. Något mer vidsträckt vy. Ett stort stenblock. Omkullfallna elstolpar Omkullfallet träd. Björkar framför lärkskogen. Solen bländar mig. Ett litet hus i trä, brant backe. Tallar på bergskammen. Tallar högst upp, längre ned lärk och därefter björk.

21/4 07.32 |—>| **Höger sida (pectopah)** Ett timmerskjul, en gräsbevuxen väg. Ledningsstolpar avbrutna på mitten. Avbrutna stammar, svärtade längst ner. Tätt växande lärk. elstolpar.

Tre låga toppar bakom ett glest pinnhav. Grått. En slingrande bäck. Vatten. En vall med snö och grått ris. Elstolpar. Stubbar. Rött ris, pinnhav, en klen tall. Några popplar. Hjulspår, lera, små bruna sjöar bland spåren. Ett gräsfält omgivet av tät björk och lärk. Elstolpar. En järnfärgad bäck, ett rör, en plåtcontainer. En bygghjälmskylt ovanpå ett vedträd med ett vitmålat ansikte. Våt gräsmark framför tät lärk- och björkskog. En rostig skylt med kyrilliska versaler. En kub byggd av tunna trästammar. Två avlånga grushögar. Vita stammar. Gråsvarta stammar. En stuga med nummer 7268 på. Stråk av snö, längs spåret och inne i skogen. Monotoni. Elledningar, elstolpar. Vall med ris och en storvuxen lärk. Tunna björkar, elstolpe. Öppet fält med björkar i grupper och fria lärkar. Gräs, svart mark och vattensamlingar. Jordklumpar och grästuvor med nedåtslickade strån som luggen på mannen i vår kupé. En kilometermarkör. Ett stort öppet gräsfält! Försvinner bakom tunna lärkar. Metallsprot, resterna av en tågsvagn. En kilometermarkör. Björk och lärk. Fallna stolpar och stammar.

21/4 07.32 |—>| **Höger sida (pectopah)** Vi åker på en ås. Vidsträckt vy. Träd: lärk och tall. Ett fält med snö och fond av bergstoppar. Lerig bilväg med vattnings fåror. Lågt ris med enstaka träd Vidsträckt fält med glesa träd bakom. Döda björkar, avbruten stam. Fält skymtar mellan nakna stammar. Vattnet glittrar i hjulspåren på grus/lervägen. Dubbla elstolpar. Vall med gräs och snöfläckar. Vall blir till vägg. Ris på krönet. Röda plastbitar i halvhögt ris. Smala stammar, ung skog. Vattenpöl med brunt vatten. Ringar på vattnet i vattenpölen. Öppet fält med gult gräs och rött björkris. Elstolpar på rad. Snö. Rinnande

bäck med gult vatten. Lärkskog med inslag av björk. Fortfarande den leriga bilvägen längsmed tågspåret. Bart gräs inne bland träden. Mindre snö nu. Öppet fält med gräs, fond av skog. Större lärkar inne bland ungträden. De smala vita björkstammarna försvinner i allt det gråa. Soldis och urblekta färger. Fläckar av snö. Glittrande pölar mellan grästuvorna. Träden står tätt, tätt. Grusvall med snö fläckvis. Vall blir vägg, ris på krönet. Landskapet ganska flackt nu. Svart jord med jordklumpar och vattenansamlingar. Tätt med träd i vissa partier. Berg längst bort. Öppet fält likt en mosse. En solitär björk har brett ut sina grenar. En mast uppe på bergets krön. Elstolparna har 12 hållare för ledningar. Lite is på liten vattenpöl.

21/4 12.32 |—>| **Vänster sida** Ett mötande tåg. Björk- och lärkstammar i ett tätt flimmer. Kandelaberbjörk, böjd björk. Tunna björkar. Avbrutna björkar. En kraftledningsstolpe. Höga lärkar, lägre, smala björkar. Gulgrått gräs och snö på marken. Hjulspår i olika riktningar bland träden. Björk i olika tjocklekar. Några popplar, tunna. Rött ris, salixrött. Videkissar på röda toppskott. Vita tunna stammar. Grå tunna stammar. Ett cirkulärt körspår - en vändplats. En trästuga bland björkarna. Ett murat hus. Ledningsstolpar. Björk, hjulspår i vindlande kurvor runt träden. Solen rakt i ögonen. Bergvägg. Mötande tåg. Solen mellan vagnarna. och björkar. Och lärk. Fallna och brutna björkar. En vägg av björkstammar som nästan är helt tät. Ett vitt litet hus med rött tak och grön gavel. Rött ris. Höga örter med stora bruna blomsterställningar. Björk och rött ris. Mötande tåg, fluffiga kronor ovanför vagnarna. Små träd med hängen. En mast mitt i lärk- och björkhavet. En slänt med björk och rött och grått ris. Tunna avhuggna stubbar fästa i bergvägg.

Lärk, björk, hjulspår bland träden. Bergvägg med avknipsade björkfötter.

21/4 12.32 |—>| **Höger sida** Björkar. Björkskog. Unga björkar med inslag av lärk. Väg mellan träden, snö på vägen. En fristående lärk. Elstolpar. Brunt ris, bruna pinnar, bruna träd, vita träd. En kvadratisk bod med trätak. Hav av björk och lärk. Gräs med stora ax. Bruna. Blå himmel. Ändlösa rader med bruna pinnlika träd. En bäck med rött ris. Loket skymtar i en sväng. Blåmålad stolpe. Snöfläckig mark. Ris och pinnar, ris och pinnar, ris och pinnar. En grässlätt. Gult gräs med snöfläckar. Bilspår i leran. Skogen glesnar. Vy ut mot skogsklädda kullar. Fler vita pinnar. Björkskog. Höga lärkträd, döda björkar. Elstolpe. Säl. Lärk. Gult gräs, gräs med stora ax. Bokstäverna S och O målade på en stolpe. Ett bälte med gräs med stora ax. Siffrorna 5 och 0 målade på en stolpe. 7-4 och 7-5. En hög lärk, Bergvägg. Vägg blir vall. Vita höga björkar, mörkt vatten i vattenpöl. Bilspår i snö och lera. Elstolpar. Dal och kullar. Vidsträckt vy. Solen glittrar i en mörk vattenpöl. Brant stup nedåt. Vidsträckt vy. 129 på en stolpe. Vall, omkullvälta björkar. Snöfläkat gräs mellan björk och lärk. Marken är brun. Mörknar. Solen är på väg ned.

22/4 04.32 |—>| **Höger sida** Ett träd fyllt med mistlar. Rader av björk och det nya trädet, någon sorts ek. Orange löv. Ett öppet vidsträckt fält, mjuk vegetation och berg i fonden. Några smala lärkar. En stor samling grå lärkar. Grått ris, lärk och björk i en remsa på fältet. Vattensamlingar bland grästuvorna som inte är brända. Rök i bakgrunden, brinnande gräsfält?

Remsor av björk och lärk. Långhåriga tuvor. Ledningsstolpar. Högt gräs med stora vippor, som vass vid tågspåret. Lysande snö högst upp på en bergstopp. En rad tallar framför ett murat stationshus. Poppel i en slarvig allé längs en smal grusväg. Vattenspegel, grästuvor, högt gräs och lövruskor. En issamling. Ekar, stora, små, med blad, utan blad. Tre män i orange väst och mössa. Ek, poppel, lärk, björk. En kilometermarkör. Mistlar i en trädkrona. Mycket ek nu, och mistelprydda popplar. Bergen ser blågrå ut i bakgrunden. Röken fortsätter stiga upp från samma ställe. En björk med minst sju mistlar i kronan. Eklöv på smala pinnar. Öppet fält med fristående lärk. Öar av grått, tunt ris. Jordklumpar och vattensamlingar.

22/4 04.32 |—>| **Höger sida** Fält med tuvor och jordklumpar. Fond av berg, delvis snöfläckade. Det ryker från en eld inne i skogen. Lövskog. Björk. Ett långt vidsträckt öppet fält av grästuvor. Veldig vacker vy. En liten smal bäck, några strödda träd på fältet. Ett stycke lärkskog. Små ris av ek på vall längsmed tåget. Blött fält med tuvor och ris. Snöfläck. Blöta pölar, tuvor som små öar i vattenspegel. Björk och lärk långt därute. Ändlösa fält med gula tuvor. Fluffiga bommulsmoln, ljus blå himmel. Bergen får en blå ton i fonden. Högt gräs med ax längsmed tåget. Räls. Högt gräs med ax ute på fältet i sjök. Ett stationshus i ljus tegel. Vattenspegel tuvor. Brända björkar. En väg, kantad av träd, nästan som en allé. Tufs i träd. En frusen å. Frusna vattenpölar bland tuvorna. Högt gräs med inslag av små ekplantor. Litet plåtskjul med röda ränder på. Friskt vita björkar. Ekar. Högt gräs och ris på vall. Ekarna sticker ut med sina orangea löv, torra och spröda klamrar de sig fast på träden.

Mistlar bland ekarna. Stora ekar ute på tuvfältet. De större träden har mindre löv kvar. Högt gult gräs ser mjukt och svalt ut mot det brunorangea, torra, brända. En liten ek har grenar som reser sig som armar i en starke-adolf-gest. En flod med hastigt rinnande vatten. En stilla vattenspegel.

22/4 09.07 |—>| **Vänster sida** Flod. Bro över flod. I bakgrunden master. Träskmark med gjyttig väg. Mistel i ekträd. Trädtoppar med mistlar i. Flod och högt gräs. Lerig väg genom högt gräs. Svart mark med svarta jordklumpar. Blöt mark, vatten mellan jordklumparna. Räls som ansluter. Gräsland, blöt mark. Ett rött hus med blå fönster. Fler hus. Ekträd. Gräsland. Mosaik av jordklumpar och tuvor. Fond av gles björkskog. Svartgrå, knotiga buskträd i den blöta slätten. Vatten med styvt gräs, vassliknande. Vatten-gräs-vasslandskap. Slätt flack och vidsträckt. Olika master i olika storlekar bortom björkskogen. En vall med en bro i betong. En lastbil kör på en väg långt ut. Ett oljetåg kör i en annan riktning. Mot nordväst. Vatten med inslag av gräs. Som en vattendränkta savann. Träd i vattnet. Ekar. Ekar i vattnet. En vall med räls, ett annat tågspar. Ett litet hus, ungefär 0,5 x 0,5 meter bredvid rälsen. Som till ett litet djur. Ett tåg. Räls och en sjö. Ett tåg. Mast skymtar förbi mellan tågets vagnar. Ett vitt hus med raserat tak och ett tallträd på gården. En by. Två pastellila hus parabol. En kraftstation. Vatten, träskmark. Buskar. Växter i vattnet. En vit bil på en väg. En vit van. Vägen kommer närmre. Den ser ut att vara av grus och är upphöjd över det omgivande vattnet. Slättland. Något skymtar i ljust grönt. Jordklumpar. Vidsträckt land med jord och grästuvor.

22/4 09.07 |—>| **Vänster sida** En brun flod, skuggor flackar i fönstret från bron vi åker på. Bågformade metalldelar sticker upp mellan träden, en till bro. Vidkroniga träd, några har mistlar. Ett plåttak som är ett lapptäcke av alla de olika plåtfärger vi har sett. Våt mark och gulnat gräs. En järnvägsforsknings och en väntande bil. En väg framför träden i horisonten. Lastbilar och bilar i miniatyr. Jordklumpar, gulnat gräs och vatten. Grässstrån böjer sig lätt efter vinden. Tunna, tunna björkpinnar. En vägbro, en grävmaskin på vägen där borta. Kvastlika, spretiga små träd. Cylindriska vagnar med spilld olja på ett spår ute på fältet. Vattnet gör fältet till en sjö med gräsbeklädda öar och uppstickande träd. En vall går genom vattensamlingen, räls på vallen. Vi åker på en bro och rälsen en bit bort också. Mer vatten och gräsöar. Ett mötande tåg. Elstolpar sticker upp ur vattnet. På land igen. Inrasade stugor, ett stationshus. Lappade trähus, turkos och grön färg. En kraftstation. Vattenland. Mistelkluster i ljuskroniga träd bakom ett öppet fält. Hela landskapet går för ett ögonblick i samma färg, en blek beige grå brun. Knottrigt vatten- och jordklumpsfält. Björk och poppel bland grått ris. Orange löv.

22/4 11.48 |—>| **Vänster sida (pectopah)** Vattenspeglar, en blank, stilla flod kantad av grå och vita trädmassor. En skärm skymmer floden, en trädrad fylld av mistlar. Vasformiga grå träd. Grå lärk. Den blanka floden. Ett hus med nytt, blått plåttak. En ring av eld i marken, svart bränt gräs innanför eldens konturer. Ett fält av jordklumpar, savannlika träd och gulgrått gräs. Tunna björkar, tunna kraftigare björkar. Orange löv. Öp-

pet, de blå bergen i bakgrunden syns nätt och jämnt. Blå berg, fluffiga trädskronor bakom grått, brunt, svart och beige fält. Grupper av träd, glesa. Björk, ek. En rad kraftledningspelare går på diagonalen ut i landskapet. Vattentäkt mark, öar av gult gräs och grå träd. Gräsfält, framför grå fasad. Skogsbruk. Tusentals stammar, några lastade på tågvagnar, andra i högar. Vattenspeglar. Stockar på hög märkta med röda symboler. Ett vitt stationshus. Några trähus. Fler stockar på hög bakom plank.

22/4 11.48 |—>| **Höger sida (pectopah)** Spetsiga små bergslika kullar. Släpigt skymningsljus över skog och kullar. Ett hav av mistelprydda trädskronor. Popplar och ekar. Luftiga kronor fyllda med ljust gröna bollar av liv. Som smycken eller julgransprydnader. Bilväg med stoppskylt. Ett blått hus, ett gult hus. Några fler småhus. Trädklädd bergskam. Vattenspegel, tuvor. Högt gräs och ris. Ett tätt sjok av rödaktigt ris. Blåa berg i horisonten. Slättland med enstaka björkar. Mistlar i träden. Två fåglar som flyger ovanför trädskronorna. Ett par lyftkranar skymtar bakom trädraderna. Blött landskap av lerknölar och tuvor. Slättland med högt gräs med vippor. Björkdungar. Bränd mark. Elledningarna och blå berg mot blårosa himmel. Ledningsställningar i metall uppradade tre och tre. Enstaka knotiga siluetter av träd ute på slätten. Som savannträd. Blöt mark. Gräs och ris. Jordklumpar och tuvor. Fåglar i trädskronorna. Siluetter av trädskronor och berg blir mörkare när solen sjunker. Röda, blå, gula, beige, bruna, svarta skymningsfärger. Vita skyltar, en by, ett hus med rök ur skorstenen. En liten fågel flyger upp mot himlen och dyker mot marken.

Ljudfiler

